

Verbatim records

XIII Riigikogu, V Istungjärk, Täiskogu korraline istung

Wednesday, 05.04.2017, 14:00

Edited

14:00 Istungi rakendamine

1. 14:08 Äriseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (juriidilise isiku ja tema juhatuse või seda asendava organi asukoht) eelnõu (347 SE) kolmas lugemine
2. 14:11 Riigikogu otsuse "Kliimapoliitika põhialused aastani 2050" eelnõu (362 OE) teine lugemine
3. 14:54 Töölepingu seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (356 SE) teine lugemine
4. 15:49 Karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (suhtumise karmistamine sõiduki joobes juhtimisse) eelnõu (328 SE) teine lugemine

14:00 Istungi rakendamine

15:02 Esimees Eiki Nestor

Tere kõigile, keda veel ei ole näinud! Algab 10. töönädala kolmapäevane istung. Eelnõude ja arupärimiste üleandmine. Artur Talvik, palun!

15:02 Artur Talvik

Hea esimees! Head kolleegid! Seitse Vabaerakonna saadikut esitavad arupärimise õiguskantsler Ülle Madisele. See arupärimine käsitleb *case'i* kass Artur *versus* Politsei- ja Piirivalveamet. Nimelt, see kohtulahend puudutab minu isiklikku autot, millel olid valimiskampaania ajal kleepsud, mis jäid sinna natuke liiga kauaks. Politsei tegi selle eest trahvi, aga meie kaebasime selle otsuse kohtusse. Ja nüüd tegi Tallinna Ringkonnakohus otsuse, et välireklaami piirang on osaliselt põhiseadusvastane. See otsus liigub edasi Riigikohtusse, kes peab võtma seisukoha, kuna tegemist on millegi põhiseadusvastaseks kuulutamisega. Sellega seoses küsiti arvamust mitmelt instantsilt, muu hulgas ka õiguskantslerilt, kes oma arvamuses laiendas teemat veelgi. Ta ütles, et piirangu peaks maha võtma kogu vallasvaralt ja see peaks laienema ka teistele, st Euroopa Parlamendi ja kohalike omavalitsuste valimistele. Sellega seoses tunneme huvi, missugune on õiguslik seisund peale selliseid otsuseid. Aitäh!

15:02 Esimees Eiki Nestor

Maris Lauri, palun!

15:02 Maris Lauri

Hea juhataja! Head kolleegid! Reformierakonna liikmete nimel esitan arupärimise peaminister Jüri Ratasele sotsiaalvaldkonna digiarenduse probleemide kohta. Me kuulsime ka eelnenud tunni jooksul, et sotsiaalvaldkonnas, küll sotsiaalkaitseministri, küll tervise- ja tööministri valdkonnas on probleeme, mis tulevad sellest, et IT-lahendused ei valmi parimal viisil, venivad ja neid lükatakse pidevalt edasi. Meie arvates on nii, et kui on probleem, siis tuleb leida lahendus. Isegi kui need probleemid on kaugemast ajast kui tänapäev, kui aasta 2017, siis ikkagi on ministri kohus nendega tegeleda. On selge, et ministrid üksinda oma valdkonnas selle asjaga ilmselgelt hakkama ei saa. Seda enam, et tegemist on probleemidega, mis puudutavad mitmeid ministreid. Seetõttu pöördumegi peaministri poole, et saada teada, kas valitsus tegeleb nende probleemide lahendamisega, millised on lahendused, mida pakutakse, kuidas tagatakse ministrite koostöö, sh kaasates ka ettevõtlus- ja infotehnoloogiainistrit ning rahandusministrit. Teatavasti on see venimine tekitanud riigile täiendavat kulu. Loodame sisulisi vastuseid selle kohta, mida probleemide lahendamiseks tehakse, mitte selle kohta, mis oli. Aitäh!

15:02 Esimees Eiki Nestor

Täpsustan Maris Lauri öeldut, et arupärimise andsid üle Reformierakonna fraktsiooni liikmed. Olen vastu võtnud kaks arupärimist ja käitume nendega kodu- ja töökorra seaduses sätestatud korras. Kohaloleku kontroll, palun!

Kohaloleku kontroll

Täiskogul on 83 Riigikogu liiget.

Päevakorra täpsustuseks niipalju, et kolmandas päevakorrapunktis, s.o eelnõu 356 teine lugemine, on õiguskomisjonipoolseks ettekandjaks komisjoni liige Liisa Oviir.

1. 14:08 Äriseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (juriidilise isiku ja tema juhatuse või seda asendava organi asukoht) eelnõu (347 SE) kolmas lugemine

15:02 Esimees Eiki Nestor

Meie esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud äriseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (juriidilise isiku ja tema juhatuse või seda asendava organi asukoht) eelnõu 347 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Läbirääkimiste soovi ei ole. Komisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu 347 lõpphääletus. Kuna eelnõu vajab vastuvõtmiseks Riigikogu koosseisu hääلteenamust, siis palun sellega arvestada.

Austatud Riigikogu, kohaloleku kontroll, palun!

Kohaloleku kontroll

Hetkel on täiskogus kohal 83 Riigikogu liiget.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud äriseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 347. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Eelnõu vastuvõtmise poolt on 77 ja vastu 6 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Eelnõu 347 on seadusena vastu võetud.

2. 14:11 Riigikogu otsuse "Kliimapoliitika põhialused aastani 2050" eelnõu (362 OE) teine lugemine

15:02 Esimees Eiki Nestor

Järgnevalt Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kliimapoliitika põhialused aastani 2050" eelnõu 362 teine lugemine. Keskkonnakomisjoni ettekandja, komisjoni aseesimees Kalle Palling, palun!

15:02 Kalle Palling

Väga austatud Riigikogu juhataja! Head kolleegid! Kliimapoliitika ...

15:02 Esimees Eiki Nestor

Üks hetk, Kalle Palling! Head sõbrad, palun lubage täiskogul tööd teha! Aitäh!

15:02 Kalle Palling

Austatud kolleegid! "Kliimapoliitika põhialuseid aastani 2050" arutas ja selle eelnõu teiseks lugemiseks valmistus keskkonnakomisjon 13. märtsil. Eelnõu algatas Vabariigi Valitsus 9. jaanuaril k.a. Esimene lugemine lõpetati 15. veebruaril ning muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrati 2. märts kell 16. Riigikogu liikmed, fraktsioonid ega teised komisjonid eelnõule muudatusettepanekuid ei esitanud. Keskkonnakomisjon on eelnõule esitanud vaid ühe muudatusettepaneku.

Esimese ja teise lugemise vahelisel perioodil on eelnõu käsitletud komisjoni istungil, nii nagu ma mainisin, ühel korral, 13. märtsil k.a. Nimetatud istungil osalesid veel Eesti Taastuvenergia Koja, MTÜ Eesti Roheline Liikumine, SA Keskkonnaõiguse Keskus ning MTÜ Balti Keskkonnafoorum esindajad, kes olid esitanud omapoolsed ettepanekud eelnõu mõningaseks muutmiseks. Samuti osalesid istungil Keskkonnaministeeriumi esindajad. Aga otsustati siiski, et esitatakse vaid üks muudatusettepanek, millega jäetakse eelnõu pealkirjast välja sõna "heakskiitmine" ja tekstist teine lause järgmises

sõnastuses: "Kiita heaks "Kliimapoliitika põhialused aastani 2050"." See muudatusettepanek tuleneb riigieelarve seaduse § 20 lõikest 1, mille kohaselt võtab Riigikogu vastu poliitika põhialused, mitte ei kiida neid heaks. Eelnõus on tehtud ka mitmeid keelelisi täpsustusi, mis ühelgi juhul ei muuda eelnõu sisu.

Keskonnakomisjon otsustas oma 13. märtsi istungil esitada eelnõu teiseks lugemiseks Riigikogu täiskogu päevakorda 5. aprilliks ja teha ettepaneku viia läbi eelnõu lõpphääletus. Aitäh!

15:02 Esimees Eiki Nestor

Küsimused ettekandjale. Artur Talvik, palun!

15:02 Artur Talvik

Hea eesistuja! Hea ettekandja! Viimastel aastatel on Eestis lisandunud keskmiselt 25 megavatti taastuvenergia tootmisvõimsust aastas, aga põlevkivielektri võimsust riigipoolse toetuse abil ja Auvere näitel 300 megavatti. Seda on näha, ehkki CO₂ heidet soovitakse meil vähendada 80%. Samas on Eesti heaks kiitnud ka Euroopa Komisjoni energia tegevuskava aastani 2050, milles on seatud eesmärgiks CO₂ määra nulli saamine elektritootmisel. Kuidas kavatsetakse eelnõuga Euroopa Liidu tasandil kokkulepitud eesmärgid saavutada, kui Eesti ei kavanda meetmeid taastuvenergia tootmise arendamiseks, ehitades samal ajal uusi põlevkivielektri jaamu?

15:02 Kalle Palling

Aitäh! Selle põlevkivielektri jaamaga on selline lugu, et põlevkivi on 300 megavatist võimsusest pooles ulatuses (tehniliselt ilmselt isegi üle poole) võimalik kasutada koos biomassiga, mis on taastuvkütus. Kas on ainult 25 megavatti aastas? Mulle tundub, et tegelikult on ikka midagi muud, aga võib-olla tõesti on aastas keskmiselt vaid 25 megavatti taastuvenergia võimsust lisandunud. Kui me paneme juurde tuuleenergia, koostootmise – Narva tootmisvõime Balti elektri jaama 11. plokis ja Eesti elektri jaama 8. plokis ja ka uue Auvere elektri jaama võime kasutada poole võimsuse ulatuses biomassi –, siis ma arvan, et see koguvõimsus on mõnevõrra suurem. Kui me võtame kas või sellesama 25 megavatti aastas, võtame Eesti tippkoormuse või elektri tipptarbimise, mis on umbes 1800 megavatti, siis on võimalik jõuda aastaks 2050 ilusasti selleni, kui tõesti tahta, et põlevkivi täielikult asendada taastuvate energiaallikatega. Aga tegelikult sellist siduvat eesmärki ju aastaks 2050 veel paigas ei ole. Kõik need asjad, mis tulevad aasta 2020 järel, lepatakse alles täpsemalt kokku.

Ma arvan, et siia maani võib Eesti energiapoliitika ja Euroopa kliimapoliitika vahele julgelt panna võrdusmärgi. Kui vaadata neid baasaastaid, millega me võrdleme, siis on näha, et Eesti energiasektor on ikka teinud meeletu hüppe taastuvate allikate suunas. Kõik numbrid, ka teie enda mainitud suurenemise numbrid, seda ju näitavad. Enamikus asulates, kus on kasutusel kaugküte, on fossiilsed allikad vahetatud välja taastuvate allikate vastu. See on vähendanud meie õhuheitlemete hulka. See on teinud väga paljudes asulates toasooja oluliselt soodsamaks, kui ta oli siis, kui kütusena kasutati näiteks gaasi või mõnda muud fossiilset allikat, oli see siis õli vms.

Vaatame, mis toimub Tallinnas. Järjekordne biomassil töötav koostootmisjaam on rajatud Vao elektri jaama kõrvale ja vist isegi võrku ühendatud, nii et see toodab juba iga päev tallinlastele toasooja. Ma arvan, et nii palju kui võimalik, on seda võimsust lisandunud. Esmaspäeval küsisite ka oma arupärimises, kas on plaanis rajada Tootsi aladele tuuleenergia lisatootmisvõimsust. Praegu see vaidlus käib, kes saab õiguse seda sinna rajada, aga igal juhul see tuleb. See tähendab seda, et me n-ö astume põlevkivist järk-järgult välja. Ja see on ju ka laialt teada fakt, et vähemalt neli põlevkivi otsepõletusplokki langevad aastal 2023 tootmisest välja puhtalt eluea tõttu. Nii et ma arvan, et 2050. aastaks on pilt hoopis teistsugune ja Eesti kindlasti püsib siin ettenähtud graafikus.

15:02 Esimees Eiki Nestor

Artur Talvik, palun!

15:02 Artur Talvik

Aitäh! Selle dokumendi järgi ei ole pilt ikkagi n-ö põlevkivi küsimuses teistsugune. Kuigi Eestis on juba n-ö põlevkivi-*exit*i liikumine (häääl saalist: "Põxit"), nähakse kliimapoliitika dokumendi järgi siiski väga suurt arengupotentsiaali ka õlitootmises, nähakse lausa, et neid õli jaamu võiks juurde tulla. Kas siin ei ole

mitte teatud mõttes vasturääkivus: me võiksime loobuda fossiilsete kütuste kasutamisest, mida me tegelikult ei tee, vaid selle plaani järgi isegi suurendame? Me küll soovime seda eksportida, aga ikkagi ju suurendame.

15:02 Kalle Palling

Kui nüüd päris filosoofiliseks minna, siis ma arvan, et tänaseks on inimkond vist juba seitse korda suurem kui maakera ja meie ökosüsteemi enda võime toota võrdses koguses taastuvatest allikatest kõikvõimalikku energiat ja muid ressursse, mida me oma igapäevaseks eluks vajame. Nii et igal juhul on, nimetame seda üleminekuperioodiks või milleks iganes, fossiilsete kütuste tarbimine teatud juhtudel vajalik. Kui me räägime õlitootmisest, siis on valida, kas me tarbime mootorikütusena Norrast imporditud ja seal merepõhjast välja pumbatud naftat või võtame siin kasutusele enda ressursi, mis jätab selle väärimise tulu meie majandusse, võttes pealegi arvesse ka keskkonnaaspekte. Need kaevandused on rajatud, need võimalused on olemas. Milleks jätta seda ettevalmistatud maavara sinna maa alla või karjääri, kui meil on võimalik see ära kasutada?

Ma olen nõus, et see, kas avada järjest uusi ja uusi kaevandusväljasid ja maa-aluseid kaevandusi, tuleks tõesti selle Põxiti arutelu käigus läbi vaielda. Aga selle koha pealt, et meil on täna kas Estonia või Narva kaevanduses tööfrondid ette valmistatud, et me oleme teinud investeeringuid oma elektritootmisse, ma nii paanikas ei oleks. Ma tulen veel tagasi selle juurde, et me just eile arutasime oma fraktsiooniga ka metsanduse teemat laiemalt. Ja seal juhtisid Tartu Ülikooli teadurid tähelepanu, et tõesti, meil on igal juhul vaja fossiilseid kütuseid – inimkonna praeguse suuruse juures ei ole lihtsalt võimalik toota taastuvaid ressursse nii kiiresti või need ei taastooda iseend nii kiiresti, kui me suudame neid tarbida.

15:02 Esimees Eiki Nestor

Andres Ammas, palun!

15:02 Andres Ammas

Lugupeetav eesistuja! Lugupeetav ettekandja! Kuulasin tähelepanelikult teie vastuseid ja tahaksin veel paremini aru saada, kas siis fossiilsete kütuste kasutamine on ekspertide ja komisjoni liikmete arvates vältimatult vajalik igavesti. Te korra nagu ütlesite, et me ei saa ilma nendeta ekspertide hinnangul, siis ütlesite jälle, et meil on n-ö üleminekuperiood käimas. Kui kaua see üleminekuperiood võiks siis kesta? Aastani 2050, ma saan aru, me veel neist loobuda ei suuda. Aga ma ei saanud lõpuni aru, kas me tahame üldse neist loobuda, kas me peame seda realistlikuks ja kas me ettenähtavas tulevikus jõuame selleni. Palun käsitlege seda!

15:02 Kalle Palling

Mis see ettenähtav tulevik on? Jällegi, me juba praegu toodame üle 25% oma energiast taastuvatest allikatest. Ma enne loetlesin siin erinevaid võimalusi, mis on elektritootmises, kaugküttes. Meil on suured puudujäägid transpordisektoris. Meie transpordisektor on väga saastav puhtalt sellepärast, et meil on lihtsalt väga palju autosid võrreldes meie elanike arvuga. Lisaks ei ole meil õnnestunud võtta kasutusele piisavalt palju biokütuseid või segada neid fossiilsete kütustega. Ka ei ole elektritranspordi kasutuselevõtt läinud nii optimistlikult, kui seda aastaid tagasi ette nähti. Eesti ei ole siin mingisugune erand, tegelikult on see ju laiem väljakutse kogu Euroopas. Aga jällegi, viimase kümne aastaga või mõnevõrra rohkem kui kümne aastaga oleme suutnud oma taastuenergia osakaalu viia suurusjärku 25% ehk siis toodame juba neljandiku energiast taastuvatest allikatest. Aastani 2050 (praegu me oleme aastast 2017) on võimalik, ma arvan, teha *exit* põlevkivist, kui me seda soovime. Me peame siin lihtsalt arvestama selle aspektiga, kas me selle eesmärgi nimel hävitame oma looduskeskkonna. Loomulikult see, kui me asendame põlevkivi näiteks biomassiga, paneb surve meie metsadele. Kas me teeme seda? Metsanduses ei ole ka lihtsalt nii, et ma võtan ühe puu ära ja panen väikese puu asemele. Sellega hävib kogu metsa üldine kooslus – linnud, loomad, mustikad, seened –, lisaks veel üldine elukeskkond. Mets on Eesti inimestele ikkagi olnud see koht, kust nad ammutavad energiat, lihtsalt seal jalutades, aga ka selleks metsa minnes, et saada toasooja.

Ma arvan, et igasugused ekstreemsused, näiteks kui me läheksime 100% taastuvate allikate peale või toodaksime 100% energiast põlevkivist ja kaevaksimegi Ida- ja Lääne-Virumaa aluse tühjaks, ei ole sobilikud. Sellepärast ma nimetasingi üleminekuperioodi, et me kogu aeg samm-sammult liigume põlevkivi osakaalu vähendamise suunas, selle otsepöletamise ja tuha märke ladestamise vähendamise

suunas. Ka seesama Arturi nimetatud õlitootmine tähendab, et ühest tükist põlevkivist suurema hulga energia väljasaamise nimel me toodame seda õli, mitte selle nimel, et lihtsalt tore on toota. Üks asi on suurem rahaline väärtus, mida on võimalik sealt saada, aga sa saad ka rohkem energiat kätte: võtad välja õli ja õlitootmise jääkidest toodad veel elektrit ning elektritootmise jäägi märke ladestamise asemel n-ö toodad teid, tänavaid, mida iganes. Selle nimel ju teadustöö praegu käib. Ma arvan, et Eesti on valinud hea kombinatsiooni: me vähendame fossiilsete kütuste osakaalu ja suurendame taastuvate kütuste osakaalu, aga teeme seda nii, et me ei teeks haiget oma loodusele, et me selle asemel, et säästa oma loodust põlevkivi kaevandamise arvel, ei teeks haiget oma metsadele.

15:02 Esimees Eiki Nestor

Henn Põlluaas, palun!

15:02 Henn Põlluaas

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea sõnavõtja! Küsimus on mul väga lihtne ja konkreetne. Juba praegu me maksame näiteks elektriarvete puhul üsna kopsaka taastuenergia tasu elektri hinnale juurde. Kui palju läheb see ülemineku maksma meie ühiskonnale? Ja kui need n-ö eesmärgid on juba saavutatud, kui palju läheb see kasvavate arvete näol iga aasta maksma meie maksumaksjale?

15:03 Kalle Palling

Aitäh! Väga õige küsimus. Tõesti, aastal 2007, vahetult enne toonaseid Riigikogu valimisi, võeti siinsamas saalis vastu taastuenergia toetuskeem, mida senimaani, vaatamata sellele, et eri Riigikogu koosseisud ja valitsused on selle uuesti läbivaatamist arutanud, et seda rohkem turupõhiseks teha, ei ole suudetud muuta. Minu teada üle-eelmisel nädalal, samamoodi kolmapäeval, täpselt kaks nädalat tagasi toimus siin saalis elektrituruseaduse eelnõu teine lugemine. See on just see, mis muudab taastuenergia süsteemi turuhindadest sõltuvaks, mis peaks omakorda vähendama ka tarbija makstavat taastuenergia toetust, mis kajastub selleksa teie mainitud elektriarvel. Lisaks makstakse muidugi kõiki neid toetusi tootmiselõuete puhul, nende kasutuselevõtu järgneva 12 aasta jooksul. Esimesed investeeringud ongi tehtud umbes 12 aastat tagasi ja need hakkavad nüüd järjest ära kukkuma. Sellel hetkel, kui taastuenergia osakaalu eesmärk (nt aastani 2020 on see meil 25%) on täidetud, peab iga valitsus eraldi otsustama, kas ta suurendab taastuenergia osakaalu või jätab selle samaks. Ja kui ta jätab selle samaks, siis järelikult ei ole ka mingit põhjendust küsida tarbijalt lisasubsiidiume, selleks et võimsust juurde rajada. Nii et ma arvan, et ainuüksi selle fakti tõttu hakkab elektriarvel kajastuv tarbija koormus tegelikult aasta-aastalt vähenema. Sellele lisandub ka tehnoloogiline aspekt. Ma arvan, et päikeseenergia tootmine on juba praegu võrreldes viie aasta taguse ajaga umbes viis korda odavam. Tehnoloogia odavamaks muutumisega muutub ka ühiku hind elektritootmisel oluliselt odavamaks. Sama on juhtunud ka tuuleenergia tootmises, sama juhtub kõikvõimalikes teistes valdkondades. Nii et ma arvan, et ka tehnoloogia areng teeb siin tarbijale väga suure teene, mistõttu ma tulen jällegi tagasi selle Arturile antud vastuse juurde, et meil ei ole vaja teha tormakaid samme. Kui me vaatame viimast kümnet aastat energeetikas, kui palju on tegelikult muutunud tehnoloogia, mis energia tootmist odavamaks muudab, siis tasub võtta rahulikult. Peaasi, et siht on ees, et aastaks 2050 me oleme tõesti näiteks fossiilsetest energiaallikatest priid. Kui me selle ühiskondliku diskussiooni siin lähiaastatel ära peame, siis samm-sammult edasi minnes on seda tegelikult võimalik kõige väiksema ühiskondliku kuluga teha.

15:03 Esimees Eiki Nestor

Helmut Hallemaa, palun!

15:03 Helmut Hallemaa

Austatud esimees! Hea ettekandja! Et ei jääks valet muljet mu küsimusest, ütlen, et mul on looduskaitse taust, tegelikult ka haridus. Kindlasti peame tegema kõiki neid samme, et taastuvate energialiikide kasutust suurendada ja võimalikult palju suurendada. Aga põlevkivienergeetika puhul on küsimus eeskätt kasuteguris: lõpptarbimisse jõuab meil hästi väike osa energiast, st 10–15%, uued tehnoloogiad võimaldavad ehk natuke rohkem. Küsimus on selline: kas komisjonis arutati kahte olulist momenti, esiteks, energiasalvestust, kuivõrd see mõjutab kogu seda valdkonda, ja teiseks, sotsiaalset

julgeolekut? Kirde-Eesti tööhõive on üks väga tähtis probleem. Sa ütlesid eesti keeles, et see *step-by-step* -minek on oluline ja et me neid meetmeid rakendades arvestaksime ka kõiki teisi valdkondi.

15:03 Kalle Palling

"Samm-sammult" oleks jah olnud ilmselt siin saalis palju korrektsem öelda, nii et palun vabandust selle vääratuse pärast. Aga needsamad teie mainitud aspektid on kõikides energeetika aruteludes alati laual. Loomulikult puudutab kogu põlevkivisektor otseselt Ida- ja Lääne-Virumaa sotsiaalset turvatunnet ja sotsiaalset julgeolekut: tööhõive selles sektoris ja just selle piirkonna inimeste seas on väga suur, aga samamoodi ka taastuvatest allikatest energia tootmine. Näiteks sellesama biomassi varumise tõttu metsasektoris saavad sajad ja tuhanded inimesed tööd, kes otseselt, kes kaudselt. Kõiki neid aspekte tuleb silmas pidada. Aga jällegi, kui me tahame väga hüppeliselt suurendada taastuvate allikate osakaalu, ja just biomassi kasutades, siis peame silmas pidama seda, et me oma loodusele, eeskätt metsadele, liiga ei tee. Meile võib tõesti tunduda, et meil on metsades puitu piisavalt, aga me peame vaatama ka detailsemalt: millist puitu meil seal täpselt on, kui palju ja milliseid liike me saame ära võtta ja mis on ikkagi kasulikum – kas seda puitu väärindada mõnel muul viisil, kas või ehituses, või kasutada energeetikas. Loomulikult tuleks energeetikas kasutada seda ressursi, mida kuskil mujal kasutada ei ole võimalik.

Lihtsalt huvitav fakt teile. Kindlasti te olete märganud kodudes ja igal pool ehituses, et puitu kasutatakse väga ulatuslikult. Aga kui panna kuupmeetrites kokku kogu see maht, kui palju meil tegelikult kasutusel olevates ehitistes puitu on, siis seda on umbes Eesti metsade ühe aasta raiemahu jagu. Ehk me küll justkui märkame puitu ehitusmaterjalina enda ümber hästi palju, aga seda ei ole nii palju. Seda on tegelikult ühe aasta raiemahu jagu, mis on ikkagi vähe. Kui me arvestame veel enda elamufondi vanust, siis väga paljud hooned on ju rajatud hoopis nõukogude ajal, nii et ka need hooned on selle mahu sisse arvatud. Siin on jälle mõttekoht, mida me selle oma metsades kasvava väärtusega teeme: kas me kasutame seda ainult energeetikas või võtame seda ka näiteks ehitusmaterjalina oma elukeskkonna parandamiseks rohkem kasutusele.

15:03 Esimees Eiki Nestor

Peeter Ernits, palun!

15:03 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea ettekandja! Siin on kirjas, et hakatakse tuvastama ja prioriseerima suure ekspordivõime ja majandusliku potentsiaaliga rohekasvu valdkondi, et siis edasi hakata muutma regulatsiooni ja rahastamise asju. Minu esimene küsimus on, kas selline sõna on eesti keeles olemas ja mis loom see on – rohekasv. Teiseks, milline on selle n-ö suure potentsiaaliga rohekasvu ekspordipotentsiaal, mitu miljardit vms? Avage natuke minu silmi.

15:03 Kalle Palling

Selle rohekasvu sõna jätaaksin siinkohal täpsustamata. Ma ei ole tõesti ise seda sõna välja mõelnud ega ole ka suurem spetsialist, hindamaks, kas selline sõna on olemas. Kui ta siin ametlikus dokumendis on, siis küllap ta ka olemas on. Seda ekspordipotentsiaali saab ju vaadata väga mitmeti. Ma enne tõin selle ehituse näite ja puidu kui ehitusmaterjali kasutamise näite. Või võtame puitmajade ekspordi näite. Ükskõik millise, kas või sellesama toodetud elektri kilovati ekspordi näite võib siin tuua ja siis erinevaid potentsiaale arvutada. Samamoodi peaks selle kõrval arvutama ka näiteks puhta looduse tõttu siia reisivate turistide ja sellega kaasneva turismisektori kasvu potentsiaali. Kui me paneme turismisektori ja metsasektori kõrvuti, siis nende osakaalud Eesti sisemajanduse kogutoodangus on täiesti võrreldavad. Nüüd on küsimus, kui me tahame seda potentsiaali suurendada. Kas me teeme seda nii, et meie looduskeskkond muutub veelgi paremaks ja tasakaalustatumaks, meie turismisektor areneb ka Tallinnast väljapoole ning inimesed, kes lennukitega Tallinnasse saabuval, lähevad-vaatavad meie soid, rabasid ja metsasid, st selle kaudu suurendame turismi osakaalu sisemajanduse kogutoodangus? Või rajame siia näiteks tselluloositehase, arendame oma mööblitootmist, st suurendame nii selle sektori osakaalu sisemajanduse kogutoodangus?

Minu arust on need täiesti võrreldavad asjad. See on puhtalt ühiskondliku debati ja otsustamise küsimus, mis suunas me liigume: kas me liigume rohkem ekstensiivse ressursikasutuse või säästva majandamise ja ressursisäästu suunas, hoides seda loodust, mis on meie kasutusse antud, et oleks

midagi parandada ka tulevastele põlvedele. Kui nüüd need kaks asja kokku panna, siis ma arvan, et tegelikult on võimalik mõlemat targasti kombineerida. Sellepärast ongi oluline siin kõik eri seaduste ettevalmistamisel läbi vaielda. Me hakkame lähinädalatel Riigikogu saalis arutama metsaseadust ja kindlasti tulevad selle käigus ka needsamad debaadid.

15:03 Esimees Eiki Nestor

Andres Ammas, palun!

15:03 Andres Ammas

Lugupeetav eesistuja! Lugupeetav ettekandja, kui palju on arutatava dokumendi ettevalmistamisel teile teadaolevalt kasutatud Eesti teadlaste potentsiaali? Vähemalt mõned aastakümned tagasi oli ju Eestis kas või põlevkiviteaduse potentsiaal väga suur ja põlevkiviteadlastel hea maine. Või on selle dokumendi koostanud pigem ministeeriumi spetsialistid?

15:03 Kalle Palling

Eesti põlevkiviteadusel ja põlevkiviteadlastel on endiselt väga hea maine, see ulatub ju Eesti riigi piiridest oluliselt kaugemale. Nimelt on eestlaste osalusel läbi uuritud ka Jordaania maapõu ja Eesti teadlaste uuringutulemuste pealt tehtud kolme riigi kapitalil põhineva ettevõtte investeerimisotsus rajada Jordaaniasse põlevkivil töötav elektriijaam. Eesti Energia on selle projekti üks osaline. Kindlasti on see suur tunnustus ka Eesti teadlastele. Aga ma arvan, et ükski selline dokument ei liiguks siia Riigikogu saali nii, et teadlasi poleks kaasatud ja teadlased ei tuleks ega protestiks selle vastu. Ma arvan ka, et need ajad on ministeeriumides möödas, kui nii ulatuslikke ja nii põhimõttelisi dokumente, mis panevad paika pika visiooni, oli võimalik teha vaid ametnike osalusel. Kindlasti on kaasatud kõikvõimalikke kodanikuühendusi ja teadlasi ning kõik osapooled ongi toodud keskpõrandale kokku. Suur tunnustus Keskkonnaministeeriumile ja nendele tublidele ametnikele, kes on vedanud seda protsessi, et eri osapooled on kokku tulnud. Seda ma võin küll omalt poolt kinnitada, et sellega on hästi olnud.

15:03 Esimees Eiki Nestor

Henn Põlluaas, palun!

15:03 Henn Põlluaas

Aitäh! Teatavasti need riigid, kes on maailmas suurimad CO₂ emiteerijad, ei taha kuuldagi sellistest piirangutest ega eesmärkidest. Selle taustal on väga oluline teada, kui palju selliste eesmärkide täitmine meie ühiskonnale ja maksumaksjatele maksma läheb ja kuidas see mõjutab meie konkurentsivõimet laiemalt. Oma küsimusele, kui ma küsisin selle ülemineku maksumuse kohta, ma vastust ei saanud. Sellest saab järeldada kahte asja: sellised arvestused kas puuduvad täielikult või on olemas, aga mingisugusel põhjusel ei taheta neid avalikustada. Ma küsin ikkagi uuesti, kui palju läheb see meie ühiskonnale maksma ja kuidas see mõjutab maailma mastaabis meie konkurentsivõimet teiste riikidega võrreldes.

15:03 Kalle Palling

Kindlasti on need numbrid olemas, ma täpsustan ja saadan need teile kirjalikult. Eri stsenaariume on ju kalkuleeritud. Kui selle konkurentsivõime juurde tulla, siis tõesti on teatud maailmajagudes riike, kes ei taha nendest piirangutest kuulda. Aga kui me vaatame Pariisi kliimakokkulepet, mis poolteist aastat tagasi sõlmiti, siis näeme, et ikkagi väga suur hulk riike on selle kokkuleppega ühinenud ja asuvad ühiselt neid eesmärgi täitma. Kui me korra proovime konkurentsipositsiooni arvesse võtta, siis on ju nii, et kui kõik peavad tegema, siis tegelikult see konkurentsipositsioon ei halvene. Seetõttu ma tõingi välja, et need ekstreemsused, kui me hästi lühikese aja jooksul tahaksime teha väga suure hüppe taastuvate energiaallikate suunas, teha mitu korda rohkem, kui meilt tegelikult oodatakse, oleksid ohtlikud mitmes mõttes. See oleks ohtlik meie looduskeskkonnale. Samamoodi oleks see väga suur koormus meie majandusele, meie tarbijatele. Sellisel juhul tõesti halveneks meie konkurentsipositsioon, kui me teeksime midagi teistest oluliselt kiiremini või kokkulepitust oluliselt rohkem. Aga 70–80 miljoni vahele jääb aastas see summa, mida me kogume oma tarbijatelt taastuvenergia tariifina ja mille Elering maksab edasi kõikidele taastuvenergia tootjatele – iseenesest täitsa märkimisväärne summa.

15:03 Esimees Eiki Nestor

Keit Pentus-Rosimannus, palun!

15:03 Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh, austatud esimees! Hea ettekandja! Hästi pikk ja põhjalik ettevalmistus on tehtud. Ma kasutan ka võimalust, et kiita ja tänada kõiki neid, kes on kogu seda protsessi vedanud ja teinud seda väga hästi. Suur töö on valmis. Tegu on otsusega, mille mõju ulatub ikkagi aastakümnete taha ja mis puudutab nii järgmist kui ülejäämist põlvkonda väga otseselt. See puudutab sisuliselt iga valdkonda, alates üldisest looduskeskonnast kuni tehnoloogia arendamiseni välja. Eelmisele küsijale kommentaariks, et iseenesest konkurentsivõime just nimelt puhaste tehnoloogiate eelistamise tõttu meie riigis ainult paraneb ja kasvab, mitte vastupidi. Aga mu küsimus on selle otsuse rakendamise kohta. Kas sellest oli komisjonis juttu? Ja kuidas see rakendamine ja rakendamise kontroll tulevikus parlamendi poolt vaadates välja nägema hakkab?

15:03 Kalle Palling

Täiesti nõus. Kõigepealt kommenteerin veel eelmisele küsijale öeldut. Me ju liigume eri sertifikaatide, puhta looduse ja säästliku majandamise suunas. Säästlikust ressursikasutusest on saamas eraldi kvaliteedimärk ja selle üle on mul hästi hea meel. Me ei tea täpselt ega oska hinnata, mis lühiajaliselt selle konkurentsivõimega n-ö sektoripõhiselt juhtuda võib, aga pikas plaanis liigume kindlasti kvaliteetsema ja konkurentsivõimelisema ühiskonna suunas. See on tõesti märk liikumisest konkurentsivõimelisema ühiskonna suunas.

Aga sellest rakendamisest. Siit hargnevad ju valdkondlikud arengukavad, millel on omad kehtivusajad. Niipalju, kui me komisjonis arutasime, asutakse ka sedasama dokumenti iga nelja aasta järel üle vaatama ja vajadusel täpsustama. Selline saab siis olema n-ö parlamendi rutiin kliimapoliitika põhialuste rakendamisel ja ülevaatamisel lisaks kõikidele teistele arengukavadele, mis samamoodi Riigikogu eri komisjonidest, peamiselt majandus- ja keskkonnamisjonist, läbi käivad. Nii et mida aktiivsemad, pühendunumad ja teadlikumad on meie rahvasaadikud, seda parem ja lihtsam on ka Keskkonnaministeeriumil ja sealsetel ametnikel selle teema piires otsuseid, mida me siin vastu võtame, rakendada.

15:03 Esimees Eiki Nestor

Peeter Ernits, palun!

15:03 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea ettekandja! Kuulsin hämmastusega, et keskkonnamisjoni aseesimees arvab, et rohekasv on siia saavad turistid, kes tulevad siia meie puutumatut loodust imetlema. Ma küsin uuesti, kuna tegemist on ju pealkirjas kogu majandust hõlmava poliitika suunistega, kus on selline loom nagu rohekasv. Teie keskkonnamisjoni aseesimehena ei osanud öelda, mis asi see on, millel on suur ekspordivõime, suur majanduslik tähtsus, ja kus on öeldud, et tuleb hakata tuvastama ja prioriseerima seda rohekasvu, millel on suur ekspordivõime. Ütelge mulle siiski, mis asi see ikkagi on. Vastasel juhul tekib küsimus, mida me üldse arutame ja mille poolt me hääletame, kui keskkonnamisjoni aseesimees ei tea, mis asi on rohekasv, millel on väga suur potentsiaal.

15:03 Kalle Palling

Teie pläramise võime on nii suur, et te olete unustanud oma eelmise küsimuse. Me võime selle pärast stenogrammist järele vaadata. Te küsisite eri sektorite ekspordipotentsiaali kohta ja selliselt ma ka vastasin. See dokument, mida me siin praegu vastu võtame, on "Kliimapoliitika põhialused aastani 2050". Rohekasv ja selle potentsiaali kaardistamine on vaid üks detail. See arutelu, mida me oleme siin pidanud, kui teie kõrvad on olnud sellele avatud, on olnud oluliselt laiem ja puudutanud eri valdkondi. Nii et kui teil jääb siin saalis isiklikest solvangutest ja sildistamisest ruumi ka muule, siis ma arvan, et pärast stenogrammi uurides näete päris huvitavaid küsimusi ja võib-olla ka huvitavaid vastuseid. See jääb rohkem küsijate ja vastuse saajate enda hinnata, kuidas need vastused olid. Aga dokument on iseenesest hea, soovitan tutvuda. Ma arvan, et see oleks palju kasulik, kui pidevalt Keskerakonna fraktsioonis mingit sisetüli üles tõmmata, millele ilmselt enamik teie ajast kulub. Nii et tehke tõesti see

dokument endale selgeks. Ma arvan, et maailm muutub siis palju paremaks, saab jälle ühe teadliku rahvasaadiku juurde.

15:03 Esimees Eiki Nestor

Krista Aru, palun!

15:03 Krista Aru

Härra juhataja! Austatud ettekandja! Tegemist on tõesti väga põhimõttelise dokumendiga ja te nimetasite siin, vastates minu pinginaabrile, et teadlased olid kaasatud. Kas ka keskkonnakomisjon kuulab ära näiteks Eesti Teaduste Akadeemia energeetikaspetsialistide seisukohad? Ma tean, et teaduste akadeemia töögrupp on ka väga pikka aega sellega tegelenud. Kas komisjon ka enda huvides, kuna siin on palju vaieldavaid küsimusi, puutus kokku just teadlaste arvamusega?

15:03 Kalle Palling

Aitäh! Tuleb tunnistada, et me eraldi ei pöördunud ei teaduste akadeemia ega teadlaste poole. Küll aga oli ametliku muudatusettepanekute esitamise tähtaja jooksul kõikidel osapooltel võimalik meie poole pöörduda, esitada oma nägemus. Seda mitmed organisatsioonid ka tegid, aga mitte teadusorganisatsioonid. Minu kogemus ütleb küll, et ükskõik millist seadusmuudatust me siin ka arutanud pole, kui teadlastel on olnud huvi, siis nad on alati võtnud toru, kirjutanud kirja või saatnud ametliku pöördumise. Ju siis oli nii – ja ma tõesti usun ka, et nii oli –, et selle eelnõu koostamise eri etappides olid kõik osapooled, sh teadlased, kaasatud.

15:03 Esimees Eiki Nestor

Aitäh, Kalle Palling! Kasutades tänapäevaseid internetivõimalusi, teatab Riigikogu juhataja täiskogule, et OECD määratluse järgi on rohekasv majanduse kasv ja areng, hoides samal ajal loodusväärtusi, loodusvarasid, keskkonnateenuseid, millest sõltub meie heaolu.

Avan läbirääkimised. Läbirääkimiste soovi ei ole. Eelnõu 362 kohta on esitanud ühe muudatusettepaneku keskkonnakomisjon ja see on loomulikult arvestatud. Keskkonnakomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu 362 lõpphääletus.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kliimapoliitika põhialused aastani 2050" eelnõu 362. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Eelnõu vastuvõtmise poolt oli 63 ja vastu 6 Riigikogu liiget, erapooletuid oli 6. Riigikogu otsus "Kliimapoliitika põhialused aastani 2050" on vastu võetud.

Austatud Riigikogu, palun hääletuse ajal saalis vaikust! Oleksin teile väga tänulik.

3. 14:54 Töölepingu seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (356 SE) teine lugemine

15:02 Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud töölepingu seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 356 teine lugemine. Õiguskomisjoni ettekandja Liisa Oviir, palun!

15:02 Liisa Oviir

Austatud esimees! Lugupeetud kolleegid! Vabariigi Valitsus algatas eelnõu 356 19. detsembril 2016. aastal. Esimene lugemine toimus 18. jaanuaril k.a. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrati 8. veebruar 2017. aastal. Eelnõule esitasid ühe muudatusettepaneku Riigikogu liikmed Monika Haukanõmm, Maris Lauri ja Liina Kersna. Õiguskomisjon valmistas eelnõu teist lugemist ette viiel istungil: 24. jaanuaril, 14. veebruaril, 21. veebruaril, 6. märtsil ja 21. märtsil.

Nendest istungitest võtsid eelnõu algataja esindajatena osa Sotsiaalministeeriumi tööelu arengu osakonna juhataja Thea Treier, sama osakonna töösuhete poliitika juht Mariliis Proos ja ka selle osakonna nõunik Liis Tõnismaa. Kaasamise korras olid komisjoni töös osalised Eesti Ametiühingute Keskliit, Eesti Tööandjate Keskliit, kaubandus-tööstuskoda, Tööinspektsioon, Eesti Lastekaitse Liit, Eesti Noorteühenduste Liit, Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit, Maksu- ja Tolliamet, Eesti Vee-

ettevõtete Liit ning Lennuliiklusteeninduse AS-i ja AS-i Tallinna Lennujaam esindajad.

Arutelu tulemusena arvestas komisjon täies ulatuses Riigikogu liikmete Monika Haukanõmme, Maris Lauri ja Liina Kersna muudatusettepanekut ja algatas omalt poolt veel viis muudatusettepanekut. Järgnevalt käsitles neid muudatusettepanekuid ükshaaval.

Esimese muudatusettepaneku sisu on tööinspektorilt eelneva nõusoleku saamine. Seega soovitakse jätta jõusse kehtiv töölepingu seaduse regulatsioon, mille kohaselt alla 15-aastaste laste tööle võtmisele peab eelnema tööinspektori nõusolek. See nõue on igati asjakohane ning komisjon leidis, et selle nõude muutmiseks puudub vajadus eelkõige laste tervise ja ohutuse seisukohalt. Kehtiv nõusoleku taotluse mehhanism aitab ära hoida võimaluse, et alla 15-aastane laps võetakse tööle keskkonda, mis võiks kahjustada tema tervist, või et talle antakse neid ülesandeid, mis on kahjulikud tema arengule või tervisele. Nii et selle muudatusettepaneku põhiline mõte on ennetavalt tagada laste turvalisus ja tervise kaitse.

Teine muudatusettepanek, mis komisjonis läbi arutati ja toetust leidis, on selline. Praegu eeldatakse tööinspektori nõusolekut enne alla 15-aastase lapse tööle võtmist. Ka muudatusettepaneku kohaselt eeldatakse sellist nõusolekut, aga selle arvestusega, et tööandja lisab alaealise töötaja töötamise registrisse kümme päeva enne alaealise tööle asumise kuupäeva koos infoga selle kohta, et lapse tööle asumiseks on olemas tema seadusliku esindaja nõusolek. Kirja tuleb panna, mis tingimustel laps tööle asub, kus töö tegemine toimub, millised täpselt on töö ja töötingimused ning kas laps on koolikohustuslik või mitte. Tööinspeksioon saab registri kaudu teate selle kohta ja edaspidi ei ole vaja talle neid andmeid eraldi anda, välja arvatud juhul, kui tööinspeksioonil tekib kahtlus, et miski talle esitatust ei ole korrektne. Sellisel juhul alustab ta haldusmenetlust ja küsib täpsemat infot tööandja käest.

Muudatusettepanekuga nr 3 jäetakse eelnõust välja esialgu kavandatud valveaja regulatsiooni erisätted, mis oleksid kokkuleppel võimaldanud töötaja igapäevase ja iganädalase puhkeaja sätetest kõrvale kalduda. Tööturu osapooltel ei õnnestunud leida ühist meelt ega teha kokkulepet, mistõttu olid töötajate esindusorganisatsioonid veendunud, et töötajad seataks selle regulatsiooniga kehvemasse olukorda. Komisjon leidis, et vägisi ei hakata kehtivat seadust muutma. Nii kaua, kuni kokkulepe puudub ja sotsiaalpartnerid pole suutnud teha mõistlikku ettepanekut, jäetakse kehtiv akt jõusse. Muudatusettepanek nr 4 tuleneb muudatusettepanekust nr 2, s.o registripõhisusele üleminekust. Tegemist on eelkõige tehnilise muudatusega. Muudatusettepanek nr 5 korrigeerib tööandja vastutuse regulatsiooni koosseisu elemente alaealisega töölepingu sõlmimise korral. Ja muudatusettepanek nr 6 on jõustumismuudatus. Kui ülejäänud osa eelnõust jõustub tavalise korra järgi ehk kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist, siis registri osa jõustub alates 1. juulist 2017.

Õiguskomisjon otsustas esitada eelnõu täiskogule teiseks lugemiseks, teha ettepaneku teine lugemine lõpetada ning juhul, kui teine lugemine lõpetatakse, saata eelnõu kolmandale lugemisele 12. aprilliks 2017 ja viia ka läbi lõpphääletus. Aitäh!

15:02 Aseesimees Enn Eesmaa

Austatud ettekandja! Praeguse seisuga on registreerunud kaks küsimuse esitajat. Nendest esimene, Hanno Pevkur, palun!

15:02 Hanno Pevkur

Aitäh, austatud eesistuja! Hea kolleeg! Selle eelnõu puhul on kindlasti väga hea see, et me suutsime saada kokkuleppele alaealiste normaalsemas ja kiiremas tööturule toomises. Mis mind väga häirib selle eelnõu puhul, on see, et õiguskomisjon langetas otsused 6. märtsil nii muudatusettepanekute kui eelnõu saali toomise kohta ja õiguskomisjoni esimees pidas siis vajalikuks, et hääletatakse uuesti. Küsimus on selles, et IT-sektor, mis moodustab umbes 7,5% Eesti majandusest, palus valveaja regulatsioonis teha muudatused, et oleks võimalik tagada elutähtsate teenuste toimimine. Nüüd tahab parlament selle elutähtsate teenuste toimimise tuksi keerata. See ei ole kuidagi põhjendatud. Milline saab olema teie sõnum IT-sektorile pärast tänast otsust?

16:02 Liisa Oviir

Aitäh, hea küsija! 21. märtsil toimunud istungil võttis Riigikogu õiguskomisjon oma otsuse aluseks tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski saadetud kirjaliku pöördumise õiguskomisjoni poole. Tervise- ja tööminister teavitas komisjoni sellest, et tema poole on pöördunud Eesti Ametiühingute Keskliit, kes

on sügavalt mures selle pärast, et valveaja erisuse menetlemine Riigikogu õiguskomisjonis on oluliselt muutnud seda kokkulepet, mille tööturu osapooled varem saavutasid. Nad olid selgel seisukohal, et selle tagajärjel ei ole tööturu osapoolte huvid enam võrdselt kaitstud. Kaasamine on loomulikult alati oluline, see on hea õigusloome tava osa. Aga eriti oluline on see töösuhteid käsitleva seadusandluse puhul, selleks et tagada, et tõesti mõlemad osapooled, nii tööandjad kui töötajad, oleksid selles suhtes võrdselt kaitstud. Antud juhul leidis üks pool, et praegu on seda põhimõtet rikutud. Selle tõttu tegi tervise- ja tööminister ettepaneku kas pöörduda tagasi Vabariigi Valitsuse esitatud sõnastuse juurde, mis oli tööturu osapooltega Sotsiaalministeeriumis läbi räägitud, või võtta see valve regulatsioon eelnõust välja ja lasta tööturu osapooltel uuesti läbi rääkida. Kokkuleppe saavutamisel on meil kindlasti võimalik seda seadust täiendada.

16:02 Aseesimees Enn Eesmaa

Andres Ammas.

16:02 Andres Ammas

Lugupeetav eesistuja! Lugupeetav ettekandja! Seletuskirja esimene lõik lõpeb lausega, et kolmelt ettevõtjate organisatsioonilt laekus üks ühispöördumine. Aga ma ei ole tähele pannud või ma ei leia siit seletuskirjast, miks pöörduti ja mida taotleti. Kas te saate aidata?

16:02 Liisa Oviir

Aitäh! Mul ei ole kahjuks seda pöördumist praegu käepärast, aga see puudutas sama teemat, mille kohta Hanno Pevkur siin ütles, et IT-sektorile sooviti erisust. Eelnõu menetluse käigus pöördusid meie poole mitmed organisatsioonid, kes ütlesid, et ka nemad pakuvad selliseid teenuseid, mille puhul on oluline säilitada jätkupidevus. Ehk samasugust erisust, nagu IT-sektor soovis ja mis oli ka teatud määrani tööturu osapooltega läbi räägitud, soovisid mitmed sektorid. Nii et see oli see, mis selles ühispöördumises oli. Aga ma saan paluda, et õiguskomisjon saadaks teile selle pöördumise täisteksti.

16:02 Aseesimees Enn Eesmaa

Hanno Pevkur.

16:02 Hanno Pevkur

Aitäh! Ega ma teilt vastust kahjuks ei saanud, mis see teie sõnum IT-sektorile on. See, milleni õiguskomisjon 6. märtsil jõudis, kattis tegelikult ka Lennuliiklusteenistuse ja teisi elutähtsaid teenuseid osutavate ettevõtete mure. Ehk me leidsime lahenduse ja soovisime jätta ka palgatingimused selliseks, nagu praegu seaduses on. Ametiühingud tulid ja nõudsid 100% kõrgemat valveajatasu, kui praegu on. Nii et see on tegelikult asja sisu. See on väga halb sõnum selleks, et edaspidi tagada elutähtsate teenuste toimepidevus. Elutähtsate teenuse toimepidevuseks on vaja seda, et valveaega oleks võimalik rakendada. Valveajatasu on praegu seaduses 10% ja see ka jääb 10%-le, aga erisusi sisse ei viida. Ma siis küsin teie käest uuesti, mida teie ütlete, kuna te seisite ka väga selgelt selle eest, et neid ei oleks. Mida te ütlete IT-sektorile, mis nad nüüd siis tegema peavad?

16:02 Liisa Oviir

Aitäh! IT-sektor, nagu te ise mainisite, on meie majanduse mõttes oluline sektor, mis on siamaani väga edukalt toime tulnud. Ma olen absoluutselt veendunud, et ta tuleb edaspidi samamoodi toime, sellepärast et mingisugust põhimõttelist muudatust siin pole, nende jaoks midagi kahjulikumaks ei läinud. See, mida pakkus välja teine tööturu osapool, oli ju tõsta valveajatasu ainult sellisel juhul, kui on tegemist töölepingu alusel kokkulepituga. Nad tegid samas sellise ettepaneku: valveaega oleks võimalik kasutada laialdasemalt, tõstmata selleks ühtegi tasu, sellisel juhul, kui see on kokku lepitud kollektiivlepingu taustal. Ehk tegelikult oli ametiühingute keskliidu ettepaneku mõte see, et tööõiguses on selline printsiip, et töötaja on alati nõrgemas positsioonis, sellepärast et tööandja on see, kes ta tööle võtab ja tingimused kehtestab. Siin võib olla filosoofiline debatt selle üle, et töösuhted muutuvad väga kiiresti. Samas, töösuhted ei ole Eestis väga kiires muutumises. Nii et ma jään selle juurde, et IT-sektoril

on võimalik ka edaspidi praeguse regulatsiooni järgi samal määral valveaega kohaldada. Selleks, et saada muud, soodsamat kokkulepet, soovitan siiski – minu sõnum on see – istuda maha nende liitudega, kes esindavad töötajaid, ja jõuda seal kokkuleppele.

16:02 Aseesimees Enn Eesmaa

Kalle Palling.

16:02 Kalle Palling

Aitäh, hea juhataja! Austatud ettekandja! Minu isikliku arvamuse kohaselt on Eesti olnud üks õnnelik riik, kus ametiühingud on sekkunud võimalikult vähe. Ja seni on IKT-sektor puutumata olnud. Selle eelnõu menetlemise käigus on ametiühingud avaldanud arvamust, et ka IKT-sektoris peaks töösuhteid hakkama kollektiivlepingutega reguleerima. Milline on teie isiklik hinnang? Tõesti, nagu te ise ka oma eelmises vastuses mainisite, on praegu selles sektoris olukord vastupidine: tingimusi dikteerib pigem töötaja kui tööandja. Ma arvan, et see olukord on ka lähitulevikus sarnane, vaadates selle sektori arengut. Kas meil on ikkagi vaja tegeleda probleemidega seal, kus neid tegelikult ei ole, kui sektor saab oma sisemise korraldusega asjad aetud?

16:02 Liisa Oviir

Aitäh, hea kolleeg! Te tegelikult panite mulle nüüd suhu neid sõnu, mida mina pole ütelnud. Ma olen absoluutselt nõus sellega, et IKT-sektor on hästi oluline ja edukas sektor. Aga sellega, et see sektor erineks kuidagi väga oluliselt kõikidest teistest sektoritest selle poolest, et töösuhtesisene dünaamika oleks seal väga teistsugune, ma nõus ei ole. Lisaks on võib-olla väär teha üldistusi mõne üksiku IT-tipu põhjal. Tipud saavad tegelikult ükskõik millises sektoris töötingimusi suures osas tööandjaga teisel tasandil kokku leppida. Sektor üldiselt on oluliselt laiem. Nii et ma ei saa ütelda, et see on minu seisukoht, et IKT-sektoris töötajad dikteerivad neid suhteid.

Veel kord, esialgne ettepanek, mis tuli valitsuselt ja mis oli ka tööturu osapooltega kokku lepitud, nägi ju tegelikult ette võimaluse IKT-sektoris valveaega laiemalt kohaldada, aga üks kokkuleppe osa oli, et selle rakendamisel tuleks töötajale maksta töötasu, mis on 20% palgast, mitte 10%, nagu praegu on. Seal oli tehtud erand, et kui kokkulepe on ka kollektiivlepingus fikseeritud, võib see olla väiksem kui 20%, aga mitte väiksem üldisest reeglist, mis on 10% palgast. Nii et tegelikult oli juba olemas, ma arvan, suhteliselt hea tasakaaluga ettepanek, mis aga lõppkokkuvõttes ei jõudnud vormistatuseni, sellepärast et päris lõplikku kokkulepet ei saadud. Selle tõttu ei tundunud komisjonile kohane hakata jõuga sellist muudatust tegema, pigem otsustati see tagasi saata, et sektor prooviks saavutada laiapõhjalist kokkulepet. Ma kindlasti leian, et sellisel juhul tuleks läbi rääkida ka teiste sektoritega, kellel võib samamoodi olla vajadus kasutada valveaega laialdasemalt. Aga jällegi, valveaeg toob praktikas inimesele kaasa olulisi piiranguid tema igapäevases olemises. Sellega ei ole nii, et sa võid seda kasutada nagu oma vaba aega, see on ikkagi piirangutega aeg. Nii et selle tõttu on veel olulisem, et säilitataks puhkamiseks vajalik aeg, selleks et oleks tagatud inimese tervis, eraelu puutumatus ja kõik muu. Me ei saa ikkagi lasta seda valveaja regulatsiooni päris vabaks.

16:02 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, Külliki Kübarsepp!

16:02 Külliki Kübarsepp

Aitäh, hea aseesimees! Hea ettekandja! Mind teeb väga murelikuks teie esitatud väide esimese küsimuse vastuses. 6. märtsil võtab komisjon vastu väga selge otsuse. 16. märtsil saadab minister pöördumise, kus ütleb, et nii üldse ei lähe. Selle peale kutsutakse ruttu 21. märtsil komisjon kokku ja väänatakse käsi. Kas meil on Eestis parlamentaarne riigikord? Ja kuidas on selle näite puhul tagatud parlamendi autonoomsus eelnõude algatamisel ja nende eest vastutuse võtmisel? Või käib ikka valitsus siin teerulliga üle?

16:03 Liisa Oviir

Aitäh! Võin ütelda, et see oli korraline istung, vastupidi sellele, millele te viitasite oma küsimuses. Sel istungil olid kohal komisjoni liikmed, kes kõik on Riigikogu liikmed, ja arutelul, mis me seal läbi viisime,

olid laua taga ka eri osapooled. Sellel konkreettsel komisjoni istungil olid kohal Sotsiaalministeeriumi tööelu arengu osakonna töösuhete poliitika juht ja sama osakonna nõunik. Käisime needsamad küsimused veel kord üle ja komisjon otsustas oma seisukohta muuta.

16:03 Aseesimees Enn Eesmaa

Kalle Palling.

16:03 Kalle Palling

Aitäh! Palun vabandust oma eelmise võib-olla segase küsimuse pärast! Ma siis proovin küsida konkreetsemalt. Milline on teie seisukoht, kas peaks toetama ametiühingute ettepanekut, et töö- ja palgatingimusi peaks valdkondlike kollektiivlepingutega reguleerima ka IKT-sektoris, või mitte?

16:03 Liisa Oviir

Aitäh! Ma ei tea, kui relevantne on minu isiklik seisukoht tööõiguses laiemalt selle konkreetse eelnõu menetluse käigus. Ma võin öelda nii, et ma ei näe põhjust teha mingile sektorile siinkohal erandit selles osas, kas ametiühingul peaks ühes sektoris olema suurem või väiksem roll. Ma leian, et see on ikkagi sektori otsustada, seal sees tuleb kokkulepped teha. Ja ma usun, et see on see koht, kus turg peaks ennast ise reguleerima.

16:03 Aseesimees Enn Eesmaa

Urmas Kruuse.

16:03 Urmas Kruuse

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea ettekandja! Ma püüdsin ennast korra panna selle IT-sektori inimese rolli, kes peaks valves olema. Ma ei saanud aru sellest vahest, et kui ametiühinguga on kõik kooskõlastatud, siis võiks lisatasu olla ühe suurusega, ja kui ametiühinguga ei ole kõike kooskõlastatud, siis see võiks olla teise suurusega. Kas see meenutab ametiühingu riiklikku räkkitit või mida see tegelikult meenutab? Te olete küll öelnud seda, et siin ei peaks tegema erandeid, kuigi tuleb tunnistada, et valitsus kavatseb igasuguseid erandeid teha, mis majandusse puutuvad. Minu küsimus on see: kas kokku võttes seesama sektor ei muutu vähem konkurentsivõimeliseks?

16:03 Liisa Oviir

Aitäh! Kindlasti ei muutu see sektor vähem konkurentsivõimeliseks, sellepärast et seesama valveaja regulatsioon, mis praegu kehtib, jääb jõusse. Ja ta jääb jõusse täpselt samal viisil, nagu ta on kehtinud sel ajal, kui sektor on muutunud väga tugevaks. Nii et ma ei saa ütelda, et siin oleks mingisugune oluline muudatus tulemas. Ma ei ole kindlasti nõus, nagu oleks see kuidagi ametiühingu väljapressitud muudatus, sellepärast et seal pakuti laiendamise võimalust. Aga selleks, et seda laiendust eriti soodsatel tingimustel teha, oleks vaja tööandjate esindusorganisatsiooniga läbi rääkida.

Mis selle asja mõte on? Kui üks ühele läbi rääkides esindab tööandja alati institutsiooni, aga töötaja on eraisiku rollis, on jõudude tasakaal päris erinev. Selleks, et töötaja ei oleks nõrgemas positsioonis, on tal samamoodi nagu tööandjal selles situatsioonis vestluspartneriks organisatsioon või institutsioon. Nii et see on selle ühe pakutud lahenduse mõte. Aga jällegi, see lahendus on praegu päevakorralt maas. Komisjon tegi otsuse jätta niikauaks, kuni tööturu osapooled ei ole leidnud ühist seisukohta, regulatsioon muutmata, praegu tegelikult päris hästi töötav regulatsioon jõusse.

16:03 Aseesimees Enn Eesmaa

Urmas Kruuse, teine küsimus.

16:03 Urmas Kruuse

Aitäh! IT-sektori mure on olnud just vastupidine: lähtuvalt sellest, et tulevikus võib nende konkurentsivõime selles positsioonis nõrgeneda, on nad neid ettepanekuid ju tegelikult teinud. Selle tõttu ma ei saa päris hästi aru sellest loogikast, kui te ütlete, et kõik jääb justkui endistviisi. Tegelikult on majandus ju dünaamiline ja sektor vaatab palju ette. Mis teil isiklikult on selle vastu, kui mina töötajana olen nõus teatud lisatasu eest olema ka valves? Ja miks te mind nõrgana kirjeldate?

16:03 Liisa Oviir

Aitäh! See läheb nüüd ikkagi väga selgelt õigusfilosoofiliseks debatiks. Minu üks elukogemusi on selline, et ma olen päris pikalt nõustanud personaliosakondasid ja nende probleemidega mõnevõrra kursis. Võib ütelda, et valdavalt ikkagi inimene, kes läheb ja palub ennast tööle võtta, on nõrgemas positsioonis võrreldes tööandjaga. Väga paljud tööandjad ütlevad ka seda, et tegelikult on meil saba ukse taga. See on see küsimus, mis pärast ma usaldan nii tööandjate kui töötajate esindusorganisatsioone, et nad teevad oma tööd südamega. Kui nemad lepivad kokku mingisuguses uues lahenduses, siis see lahendus on selline, mis arvestab mõlema poole huvisid võrdselt. Kuna seda kokkulepet praegu ei sündinud, siis ma siiralt usun, et on mõistlik jätta see regulatsioon senisel viisil kehtima.

16:03 Aseesimees Enn Eesmaa

Austatud ettekandja, teile rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised eelnõu sätete aruteluks. Palun, Heljo Pikhof!

16:03 Heljo Pikhof

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Üldiselt võib öelda, et lapsed ja noored on meil tragid, kipuvad koolivaheajal, mõned kooli ajalgi tööle. Ja miks ka mitte? Palju, küll ja küll, on neid peresid, kellel on kitsas käes või kus ei jagu raha nooruki kasvavate soovide rahuldamiseks. Või teeb omaenese teenitud raha olemise mõnusamaks või on hoopis hea hankida töökogemusi, kas või peatse CV tarvis. Mis aga kõige tähtsam – töökogemus koolieas annab noortele maast madalast tööharjumuse, teadmise, et raha ei kasva puu otsas. Tore, et meil leidub tööandjaid, kes noortele inimestele tööd pakuvad. Konks on vaid selles, et töö peab olema alaealisele konti mööda, tema õigused peavad olema kaitstud. Laste ja noorte tööle võtmist on pärssinud ajale jalgu jäänud ja liiga keerukas paberimajandus. Head kolleegid! Tahan rõhutada, et laste tööle on kehtestatud praegu ja ka tulevikus range reeglistik. Olemas on ridamisi rahvusvahelisi leppeid ja direktiive, mis kehtestavad laste ja noorte tööle erinõuded. Eesmärk on neil üks: kaitsta alaealisi nende tööst tulenevate füüsiliste ja moraalsete ohtude eest. Sellega tegeleb näiteks Euroopa sotsiaalharta seitsmes artikkel ja seda konkretiseerib Euroopa Nõukogu direktiiv aastast 1994. (Külliki Kübarsepp, kas praegu räägid sina või räägin mina?) Eesti riik on laste ja noorte töötamisega seotud nõuded ja kohustused reguleerinud peamiselt töölepingu seaduse ning töötervishoiu ja tööohutuse seadusega. Neist tulenevalt on valitsuse määrusega üksikasjalikult kehtestatud töökeskkonna ohutegurid, mille puhul on alaealiste töö keelatud. Selleks, et alla 18-aastane inimene üldse tööle tohiks asuda, peab tal olema lapsevanema või muu seadusliku esindaja kirjalik nõusolek. Noorema kui 15-aastase puhul on lisaks nõutav tööinspektori kooskõlastus või luba. Praegu on tööandja see, kes esitab Tööinspeksiooni kohalikule asutusele vastava taotluse, et tööinspektor saaks uurida, kas alaealisele pakutav töö on kõigiti kooskõlas vastavate seaduste ja määruste nõuetega ning kas nooruk ise üldse tahab seda tööd teha. Siin tahamegi alaealise tööle võtmisega seonduvat asjaajamist lihtsamaks muuta. Muudatusettepaneku kohaselt lisab tööandja alaealise töötaja töötamise registrisse kümme tööpäeva enne tema tööle asumise kuupäeva, samuti info selle kohta, et lapse tööle asumiseks on olemas tema seadusliku esindaja nõusolek, mis tingimustel laps tööle asub, kus töö tegemine toimub, mis tööd tehakse ning kas laps on koolikohustuslik või mitte. Nii ei tule tööandjal edaspidi Tööinspeksioonile eraldi dokumente esitada. Kui tööinspektor leiab, et esitatud andmetest ei piisa, tuleb tal alustada haldusmenetlust tegeliku olukorra väljaselgitamiseks ning nõuda tööandjalt vajalikud dokumendid välja. Selline uuendus muudab alaealistega töösuhte loomise korra kõigi osapoolte jaoks paindlikumaks ning mugavamaks. Taotlusi lubada alaealisi tööle esitatakse Tööinspeksioonile aasta-aastalt aina rohkem. Peamiselt taotlevad tööloba kohalikud omavalitsused ja õpilasmalevad, harvemini erasektori tööandjad. 2016. aastal esitati inspeksioonile kokku 189 taotlust 2358 alaealise tööle võtmiseks. Nõusolek anti 2284 alla 15-aastase lapse tööle võtmiseks. Ülejäänud 74 lapse puhul tegi tööinspektor keelduva otsuse või jättis taotluse läbi vaatamata, sest laps oli juba 15-aastaseks saanud. Palun veel kolm minutit!

16:03 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, kolm minutit juurde!

16:03 Heljo Pikhof

Võib öelda, et uisapäisa siiski Tööinspeksioon praegu töölube ei jaga ja ka tulevikus ei hakka see nii olema. Ma võin tuua ühe keeldumise näite. Näiteks, 13–14-aastastel keelati õpilasmalevas töötada tanklas, sest kaup, mida teenindusjaamades tuleb välja panna, hõlmanuks ka alkoholi- ja tubakatooteid, koristamine jaama sees ja väljas kätkenuks palju riskitegureid: liiklus, heitgaasid, kütuseaurud, plahvatuse oht, võimalus end vigastada klaasikildude või süstlanõeltega jne, jne. Selleks, et tööülesanded oleksid alaealise vaimsete ja füüsiliste võimete kohased ega ohustaks tema tervist ja kõlblust, ei takistaks sotsiaalset arengut ega hariduse omandamist, on lisaks lubatud töödele sätestatud iga vanuserühma töötunnid, puhkeaeg ja puhkepäevad. Keelatud on ületunnid ja öhtune töö mõne erandiga, kui laps lööb näiteks kaasa teatrietenduses, öötööst rääkimata. Koolikohustuslasest alaealine ei tohi rohkem kui pool aega koolivaheajastki tööd teha, millalgi peab laps ju puhkama ka. Tööinspeksiooni üks põhiülesandeid on teha järelevalvet selle üle, et tööle, ka alaealiste tööle esitatavad nõuded oleksid täidetud.

Mul ja teistel sotsiaaldemokraatidel on väga hea meel, et sellised muudatused on meil plaanis. Ja ma usun, et juba sellel suvel, sellel koolivaheajal saab palju rohkem lapsi tööle. Aitäh!

16:03 Aseesimees Enn Eesmaa

Valdo Randpere.

16:03 Valdo Randpere

Lugupeetud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Iseenesest võib ju sellega, mida Heljo Pikhof siin äsja rääkis, suuresti nõus olla – see eelnõu ei ole läbinisti kuri ega halb. See, mis seal laste osas muutus, on minu meelest täitsa meeldiv, seepärast et me ei saa siin lapsi päris vati sees ka üles kasvatada. Anda neile natuke lihtsamal viisil kui praegu võimalust omandada elukogemusi on minu meelest väga tervitatav.

Mis tegi minu jaoks selle asja kurioosseks ja pani mind ka täna siia pulti tulema, on see, et tegelikult me arutasime seda eelnõu päris pikalt. See on üks hea näide sellest, kus komisjon tõesti tegi mõttetööd ja jõudis üsna heale või väga heale lahendusele, millega kõik, tundus, olid nõus. Kuni järsku ärkas ametiühingute keskliit, kes teatas siis avalikult, aga ka oma kanaleid pidi sotside erakonna juhile Jevgeni Ossinovskile, et nüüd on kuri karjas, hakatakse siin mingit seadust tegema, millega ametiühingute võim või roll ühiskonnas võiks potentsiaalselt väheneda. Minul ei ole selle vastu midagi – mul on ükskõik, kas ametiühingute roll on sama või väheneb, sest mingis mõttes on see ajalooline igand, eriti IKT-sektoris, kust ma ise pärit olen. Ma ei ole seal tegelikult ühtegi inimest kohanud, kes oleks kuulunud ametiühingusse. See on jumala tõsi, mida siin saalis ka enne öeldi: see ei ole sektor, kus inimesed trügivad väga ametiühingusse või sõlmivad kollektiivlepinguid. Lihtsalt sellepärast, et tegelikult on IKT-sektoris töötajad need, kes on asja omanikud. See on niisugune selge müüja turg, kusjuures müüja on seal tööjõud.

Aga eriti huvitav oli see, mis järsku juhtus komisjoni protseduuriga. Peale ametiühingu ärkamist saabus kiri sotsiaaldemokraatide juhilt ja saabusid ka kaks tütarlast Sotsiaalministeeriumist. Ja komisjoni esimees oli siis häbelikult ja piinlikkust tundes sunnitud asja uuesti päevakorda võtma, kuigi kõike oli juba hääletatud ja otsustatud. Iseenesest oli näha, et talle see ka väga ei meeldinud, aga koalitsioon on tänapäeval, tundub, natukene nagu luik, haug ja vähk. Mina ei tea, kes seal nüüd seda vähi või luige rolli mängib, aga komisjoni tuli järsku ettepanek, millega anti kolm alternatiivi, millest üks oli eriti huvitav. Põhimõtteliselt oleks saanud eelnõu peaaegu niimoodi vastu võtta, nagu me olime kokku leppinud, juhul kui me oleksime nõustunud sellega, et need töötajad, kes on kollektiivlepingu sõlminud, saaksid teatud allahindlust. Põhimõtteliselt oleks me selle eelnõu vastuvõtmisega või saali toomisega läinud seda teed, et kui sa kuulud ametiühingusse ja sõlmid kollektiivlepingu, siis on sul ikka teatud eelised ühiskonnas.

Mina ootan nüüd huviga järgmist sammu, millal näiteks Sotsiaaldemokraatlikku Erakonda kuulumine annaks mulle pikema puhkeaja või mõnusamad töötingimused mingis muus valdkonnas. Siis hakkaks ise ka mõtlema, et äkki oleks vaja erakonda vahetada või ametiühingusse astuda või kollektiivleping sõlmida. Aga tegelikult on see jama! Tööturg toimib hästi, IKT-sektoris eriti. Meil on seal tööjõupuudus. Kogu aeg räägitakse seda, et meid koolitatakse liiga vähe ja inimesi on vaja juurde. See ei ole see koht, kuhu oleks väga vaja ametiühingut, selleks et kaitsta neid n-ö nõrgemaid töötajaid. Nad ei ole nõrgemad.

Mis siis komisjonis juhtus? Komisjonis oli ju selgelt näha, kuidas sotsid olid ühte meelt ja Keskerakond oli sunnitud selleks, et mingit konsensust saavutada, selleks istungiks komisjoni liikmed välja vahetama. IRL-ist ma ei saanud üldse aru, mis nad tegid või ei teinud. Need hoidsid igaks juhuks suu kinni, aga 6% reitingut ei anna ka väga palju lobisemisruumi. Palun kolm minutit juurde!

16:03 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, kolm minutit juurde!

16:03 Valdo Randpere

Ja nii see läks komisjonis. Kuna seal ähvardati eri versioonidega, siis lõpuks oli ainuke võimalus jääda selle kehtiva seaduse juurde, mis tegelikult ei rahulda tänapäeva vajadusi.

Aga üks aspekt oli veel, mis mind ärritas ja mida siin on juba ka nimetatud (Külliki Kübarsepp vist oma küsimuses viitas sellele), et tegelikult me lülitame välja ja tasalülitame Riigikogu. Riigikogu komisjon istub, pusib ja mõtleb ja tegeleb millegagi, lahendab probleemi – juristina ja endise IKT-inimesena ütlen ma, et minu meelest me leidsime suurepärase lahenduse – ning siis tuleb järsku ametiühingute keskliit või minister, kes nende ruuporiks hakkab, ja ütleb lihtsalt, et kuule, nii see küll ei lähe, mis pagana Riigikogu siin seda otsustab, mina leian, et hoopis nii peaks olema. Ja komisjon teebki täpselt nii, nagu minister ütleb. Milleks meile siis üldse Riigikogu komisjon? Milleks meile üldse Riigikogu? Las siis targad ministrid ütlevad, kuidas asi peab käima. Mina jälle ei leia, et need ministrid alati nii targad on, nad võiksid meie abi vajada küll.

Kokku võttes ma tahangi seda öelda, et minu arvates on see üks näide halvast seadusloome protseduurist. Nii ei peaks see asi käima. Ja me ei peaks tänapäeval, 2017. aastal, enam siin nostalgitsema ega taga nutma ei ametiühinguid, klassivõitlust ega mingit proletariaadi diktatuuri. Me peaksime vaatama tööturule otsa nii, nagu ta välja näeb, ja respektierima seda, et ajad on muutunud. Inimesed on vabad oma otsustes. Ja kui turg on niimoodi sättinud, et Eestis just IKT-sektor kasvab ja pidevalt inimestest puudust tunneb, las nad siis dikteerivad oma tingimusi tööandjatele. Nad ei vaja selleks ametiühingu ega kollektiivlepingu abi. Aitäh!

16:03 Aseesimees Enn Eesmaa

Hanno Pevkur.

16:03 Hanno Pevkur

Austatud eesistuja! Head kolleegid! Selle eelnõuga alustati tegelikult ju päris ammu ja sellega alustati praktilistel kaalutlustel. Vaadake, meil on olemas hulk teenuseid, mida osutatakse tänu IT-sektorile, olgu selleks meie kriitilised infrastruktuurid, alates politseisidest või erisidest, olgu selleks meie lennujuhid. Meil on hulk teenuseid, kus ilma IT-sektori abita ei ole võimalik elutähtsat toimepidevust tagada. Sellest tulenevalt me hakkasime seda eelnõu üldse omal ajal kirjutama, veel siis, kui isegi Reformierakond oli valitsuses. Ja selle eelnõu kirjutamise käigus jõuti arusaamisele, et valveaja regulatsiooni tuleb praegusel tööturul, eelkõige meie teenuste sisu arvestades, muuta. Valveaja regulatsiooni muutmise mõte oli selles, et need inimesed, kes IT-sektoris on, oleksid tööst vabal ajal, kodus kättesaadavad. Valdavalt on töötajatel võimalik neid teenuseid tagada ja pakkuda ka nii, et nad ei pea tulema töö juurde, nad ei pea sõitma tööle, vaid nad saavad kaugühenduse kaudu aidata tööandjal mure lahendada. Sellest tulenevalt oli leitud lahendus tegelikult väga mõistlik: me ei torgi juba seaduses olevaid tasustamise kriteeriumeid ja anname võimaluse esialgse ettepaneku järgi IT-sektorile, aga pärast, viimase kokkuleppe järgi siin parlamendis elutähtsate teenuste tagajatele laiemalt rakendada valveaega paindlikumalt.

Nagu Valdo Randpere mainis ja nagu ma ka ise siin mainisin – see kokkulepe saavutati 6. märtsil nii opositsiooni kui koalitsiooni häältega. Siis tuli mingi kõne, ametiühingute kiri, et nendega ei ole arvestatud, mis ei vasta absoluutselt tõele. Ametiühingud olid komisjonis kohal ja said öelda oma arvamuse. Ametiühingud olid kohal, aga mitte 21. märtsil. (Härja Nestor, me võime vaielda, aga küsige Linnar Liivamäelt, kes istub seal taga.) Ametiühingud olid kohal – ise nägin, olin saalis. See, et kuulatakse ära erinevad arvamused, on igati okei. Ja kui komisjon on teinud otsuse koalitsiooni ja opositsiooni häältega – ma rõhutan, ka koalitsiooni häältega –, siis selgub järsku, et oi, see ei sobi kellelegi, ja siis võetakse uuesti teema lahti. See ei ole normaalne.

Selles eelnõus on väga hea tõesti see, et alaealiste töölevõtmine on nüüd lihtsam. Sellest juba Heljo Pikhof rääkis, ma ei pea seda üle kordama, igal juhul oli seda mõistlik teha. Aga selle eelnõu algne põhjus oli hoopis mujal: et tagada IT-teenuste või üldse kriitiliste, elutähtsate teenuste toimepidevus. Ja nüüd me seda oluliselt halvendame. Minu arvates on see väga vale samm. See kompromiss, kuhu jõuti 6. märtsil, oleks täiesti vabalt võinud tulla siia saali, oleks saanud parlamendi suure saali heakskiidu ja oleks olnud mõistlik regulatsioon. Ka töötajatel ei oleks midagi halvemaks läinud, nende jaoks oleks alles jäänud valveaja tasustamine – 10% palgast – ja kõik tasustamise tingimused oleks jäänud samaks. Nii et see on võitlus, kus ühe sisulise probleemi lahendamise käigus tulevad ametiühingud välja ja näevad võimalust hakata nõudma 100% kõrgemat valveajatasu, mis, olgem ausad, on valdavalt kodus puhkeaja kasutamine.

Palun igaks juhuks kolm minutit juurde!

16:03 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, kolm minutit juurde!

16:03 Hanno Pevkur

See on valdavalt puhkeajal valvesolek. Liisa Oviir ütles siin, et on suured piirangud. Mis see piirang siis on? Jah, võiks olla kaine. Jah, telefon võiks olla sees. Muud tingimused ei ole sisuliselt vajalikud, sest nagu ma ütlesin, IT-sektoris on võimalik kaugtööna vajalikke töid teha ja teenuseid osutada. Ja nüüd me võtame selle võimaluse ära, jääb praegune regulatsioon, kus on väga suured piirangud valveaja kasutamisel tulenevalt puhkeaja regulatsioonist.

Aga kõiki neid detaile me ei jõua siin saalis üle käia. Seetõttu on mul soovitus parlamendile selle eelnõu teine lugemine täna katkestada, võtta veel kord aeg maha ja saada lahendus ka valveaja küsimustele. Sellest tulenevalt teeme ettepaneku töölepingu seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 356 teine lugemine katkestada ja tulla siia saali tagasi lahendustega, mis annaksid võimaluse tagada elutähtsate teenuste toimepidevus Eestis. Aitäh!

16:03 Aseesimees Enn Eesmaa

Kuna üks fraktsioon on esitanud katkestusettepaneku, siis me hääletame seda veidi hiljem. Nüüd aga jätkame läbirääkimisi. Eiki Nestor, palun!

16:03 Eiki Nestor

Austatud juhataja! Head kolleegid! Palun kohe ka lisaaega! Ma kardan, et ma muidu ei jõua.

16:03 Aseesimees Enn Eesmaa

Kaheksa minutit.

16:03 Eiki Nestor

Kõigepealt, selle eelnõu puhul on mul äärmiselt kahju, et Eesti Tööandjate Keskliit, mis oli kunagi soliidne organisatsioon, ja ilmselt ka mõned teised tööandjate liidud, on lahkunud sellest väärikast positsioonist, mis neil ühiskonnas oli. Nad olid tööturu osapool, kes püüdis kaasa lüüa töösuhete arengus. See näide, millest kolleegid siin rääkisid, näitab, et pigem on nad praeguseks muutunud lobiorganisatsiooniks, kes tuleb komisjonidesse oma huve lobima. Ja sellest on ausalt öeldes väga kahju. Komisjoni tahan aga kiita. Peale tuliseid vaidlusi, kui lõpuks kõik komisjoni liikmed eelnõust ka aru said, jõuti lihtsa tõdemuseni: tegelikult võiks see küsimus leida lahenduse, kuidas IT-sektoris ja ka teistes sektorites inimesi valveajal tööle rakendada – mis mitmel puhul on ju vajalik –, aga see ei olegi niivõrd mitte meie küsimus, kuivõrd nende sektorite tööandjate ja töötajate küsimus. Ja las nad siis lepidavad omavahel kokku. Muuseas, kehtiv töölepingu seadus ei ole sündinud käteväänamise tõttu, vaid on sündinud sellel moel, et tollel ajal valitsuses läbirääkimisi juhtinud ministrid Lang ja Maripuu ning tööandjad ja töötajad leppisid omavahel tekstis kokku. Tööseaduste puhul tulebki lähtuda täpselt samast põhimõttest. Õiguskomisjon käitus äärmiselt õigesti, kui ta küsis osapooltelt kokkulepitut teksti. Ja kuna seda teksti ega kokkulepet ei ole, siis tulebki see paragrahv võtta seadusest välja. See, et üks või teine pool tuleb siia lobi korras seadusi muutma, ei ole sünnis. Ma oleks ka vastu, kui toimuks vastupidine surve õiguskomisjonile ja see lepe oleks teistpidi kokku leppimata. Just see on see põhimõte

– see on tasakaalustatud tööseaduste põhimõte.

Mis siis tehti? See valveaja jutt on läinud väga kurvaks ja pole ka midagi imestada, et minister avaldas protesti selle vastu. Austatud Riigikogu liikmed! Kehtiv seadus on selline – et te kõik teaks, ma räägin teile lihtsas eesti keeles –, et pärast kaheksatunnist tööpäeva on õigus rakendada töötajaid valveajal. Ööpäevas on see aeg piiratud teatud arvu tundidega, mis on neli. Ja nädalavahetusel peab jääma inimesele ka üks vaba päev: laupäev või pühapäev. Selle vastutuleku eest, et töötaja on nõus oma vabast ajast tööle tulema kohe, kui vaja on ja teda välja kutsutakse, et neid elutähtsaid teenuseid töös hoida, saab ta 10%-st lisatasu. See, kuhu tööandjate lobi vahepeal komisjoni viis, tähendas, et inimesed oleksid peale kaheksatunnist tööpäeva olnud valveajal rakendatud veel 16 tundi ööpäevas ja nädalavahetust ei oleks olnud: seitse päeva nädalas, 8 + 16 tundi 10%-se ehk sama lisatasu eest, mis praegu on. No öelge, miks peaks töötajate pool sellega nõus olema? Mille jaoks?

Muuseas, IT-sektoris on ka ametiühingud olemas, nii et sinna pole mitte midagi parata. Võib-olla see ei meeldi ühele või teisele. No ärgu meeldigu, midagi ei ole teha, aga see võimalus on ju olemas. Nii et ideaalis võiks see paragrahv minu jaoks välja näha selline, et see on kollektiivlepingu küsimus. Miks kollektiivlepingu küsimus? Väga lihtsal põhjusel: see tagab ka äriteeste vahel ausa konkurentsi, kui terves sektoris lepatakse kokku ühesugused tingimused. Siis on aus konkurents ka äris, mitte ei ole võitja see, kes vähem maksab. See ei ole aus konkurents äris.

Ma usun, et seda paragrahvi on vaja muuta, ma saan sellest IT-sektori murest aru. Aga ma usun ka, et õige muutmine saab olla sellisel kujul, et lepatakse kokku, milline see paragrahv peab olema. Muuseas, ka selles seaduses, mis kunagi sündis, on praegu näiteid olemas küll. On olemas selline mõiste nagu "summeeritud tööaeg", mille järgi ületunnitööd ei arvestata mitte iga kuu, vaid pikema perioodi jooksul. Seadus ütleb, et teatud kuude jooksul tuleb kokkuvõtte teha. Aga kehtiv töölepingu seadus annab võimaluse just kollektiivlepingutega seda aega muuta veelgi pikemaks. Seda on ka kasutatud ja see kõik on väga praktiline. Nii et ma usun, et meile on oluline teada seda, et tegelik tööelu toimub kuskil mujal, mitte seaduse paragrahvides. Ja kui tööturu osapooled on milleski kokku leppinud, siis ma arvan, et Riigikogu seda kindlasti ka toetab. Aga antud juhul tuli selline – imelik oleks isegi nimetada seda sektori ettepanekuks – sektori palgamaksjate ettepanek. Tööseaduste seisukohalt saab seda ainult nii vaadata. Ja kui tulla ühise seisukohaga välja, kuidas oleks praktilisem ja parem IT-sektoris valveaega kasutada, siis ma usun, et Riigikogu toetab seda üksmeelselt – 101 poolt. Nii et ei ole mõtet siin nutta, et sõbrad tappa said.

16:03 Aseesimees Enn Eesmaa

Austatud kolleegid, lõpetan läbirääkimised. Enne hääletamist vaatame läbi muudatusettepanekud, mis on tehtud seaduseelnõu 356 kohta. Esimese muudatusettepaneku on teinud Riigikogu liikmed Monika Haukanõmm, Maris Lauri ja Liina Kersna, juhtivkomisjon on arvestanud täielikult. Ülejäänud viis muudatusettepanekut on teinud juhtivkomisjon ja need on kõik arvestatud täielikult: teine, kolmas, neljas, viies ja kuues muudatusettepanek. Seega oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni ettepanek on teine lugemine lõpetada, kuid Reformierakonna fraktsiooni esindaja tõi siia ettepaneku töölepingu seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 356 teine lugemine katkestada. Me alustame selle hääletuse ettevalmistamist.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Reformierakonna fraktsiooni ettepaneku töölepingu seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 356 teine lugemine katkestada. Palun võtke seisukoht ja hääletage!

Hääletustulemused

Ettepanekut pooldas 33 ja vastu oli 42 rahvasaadikut. Ettepanek ei leidnud toetust. Eelnõu teine lugemine on lõpetatud.

4. 15:49 Karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (suhtumise karmistamine sõiduki joobes juhtimisse) eelnõu (328 SE) teine lugemine

16:02 Aseesimees Enn Eesmaa

Alustame Vabariigi Valitsuse algatatud karistusseadustiku muutmise ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse (suhtumise karmistamine sõiduki joobes juhtimisse) eelnõu 328 teist lugemist. Ettekandja on õiguskomisjoni liige Hanno Pevkur. Palun!

16:02 Hanno Pevkur

Austatud eesistuja! Head kolleegid! Selle eelnõuga oli õiguskomisjonis hulk probleeme ja väga palju vaidlusi. Sellest tulenevalt ma püüan teile anda ülevaate sellest, mis meil õiguskomisjonis toimus ja kuhu me lõpuks jõudsime. Nimelt, õiguskomisjonis oli põhiline arutelu selle üle, kas on võimalik piirata kohtunike diskretsiooniõigust ehk õigust otsustada selle üle, milline karistus määrata. Kui me võtame kehtiva karistusseadustiku ette, siis näeme, et kriminaalses joobes juhtimise eest on võimalik määrata kuni 5-aastane vangistus. Valitsuse ettepanek on selline, et juhtudel, kui inimene on teist korda kriminaalses joobes vahele jäänud, ei ole võimalik minna näiteks rahalise karistuse peale või kokkuleppemenetluse peale. Kohtunikult võetakse ära vabadus ise otsustada ja ta peab igal juhul inimesele määrama reaalse vangistuse. Selle sätte üle puhkesid õiguskomisjonis kõige tulisemad debadid. Komisjonis käisid sellel teemal eraldi rääkimas riigi peaprokurör, ka olid kutsutud Riigikohtu, advokatuuri ning loomulikult ministeeriumi esindajad. Samuti olid kaasatud Tervise Arengu Instituut – just alkoholi tarvitamise poole pealt – ja ka Sotsiaalministeerium.

Lõppkokkuvõttes jõudsime muudatusettepanekuteni, mille sisu ma püüan teile tutvustada. Esimene muudatusettepanek, mis teie laudadel on, puudutab karistusseadustiku üldosa muutmist, mis annaks üldsättena sellise õiguse, et lisakaristust võib kohaldada, aga ei pea kohaldama. Samamoodi muutub see, et kui lisakaristus on kohustuslik, siis ei ole võimalik sellest loobuda.

Teine muudatusettepanek on Külliki Kübarsepa tehtud. See on põhimõtteline ettepanek šokivangistus sellest eelnõust välja jätta. Kuna Külliki Kübarsepa ettepanek ja järgmised ettepanekud näevad ette muuta valitsuse tehtavat ettepanekut, siis tegelikult selgub hääletuste järel, mismoodi parlament edasi peab minema. Aga ütlen juba etteruttavalt ära, et kuna õiguskomisjon tegi ettepaneku teine lugemine katkestada, et seda teksti parandada, siis arvatavasti tuleb nii Külliki Kübarsepa kui valitsuse kompromissettepanek uuesti läbi hääletada ja leida korrektne lahendus. Aga esialgu jättis komisjon selle ettepaneku arvestamata.

Kolmas muudatusettepanek on äraütlemata keerulise sõnastusega. Loen selle lausa ette, see on kompromissettepanek Külliki Kübarsepa ettepanekule ja kõlab sellisena: "Kui kohus, arvestades kuriteo toimepanemise asjaolusid ja süüdlase isikut, leiab, et mõistetud tähtajalise vangistuse ärakandmine või rahalise karistuse tasumine süüdlase poolt ei ole otstarbekas, võib ta määrata, et süüdlase suhtes jäetakse karistus täielikult või osaliselt tingimisi kohaldamata. Karistuse võib täielikult jätta tingimisi kohaldamata, kui käesoleva seadustiku eriosast ei tulene teisiti. Jättes karistuse tingimisi kohaldamata, ei pöörata mõistetud karistust täielikult või osaliselt täitmisele, kui süüdlane ei pane kohtu määratud katseajal toime uut tahtlikku kuritegu ning käesoleva paragrahvi lõigetest 4 ja 5 ei tulene teisiti." Nagu ma ütlesin, muudatuse mõte on see, et teatud juhtudel keelatakse kohtunikel täielikult või tingimisi karistuse määramine ja alammäär ei kehtestata.

Neljas muudatusettepanek on ühe uue võimaluse loomine. Kui see ettepanek heaks kiidetakse, on edaspidi võimalik allutada inimesi ka alkoholikontrollile elektroonilise seadmega. Me teame, et meil on olemas elektrooniline valve, sellele lisaks tehakse ettepanek tuua õigusruumi karistusena ka elektroonilise alkoholikontrolli seadme rakendamine inimestel.

Viies muudatusettepanek puudutab põhimõttelist vaidlust selle üle, kas karistusseadustikus peaks olema võimalus ka väärtegude eest tingimisi karistusi määrata. Õiguskomisjon otsustas, et kõik valitsuse ettepanekud, mis puudutavad väärtegude eest tingimisi karistamist, jäävad eelnõust välja. Kuues muudatusettepanek puudutab juba mainitud alkoholi tarvitamise keelu kontrollimist ja seda tuleks tegelikult vaadata koos neljanda muudatusettepanekuga. Seitsmes muudatusettepanek on tehniline või, ütleme, pigem korrastav. Praegu on elektroonilise valve puhul kehtestatud kaks tähtaega, mis sõltuvad teo raskusastmest: need on üks kuni kuus kuud või üks kuni kaksteist kuud. Et seadus oleks selgemini mõistetav, on ettepanek edaspidi läbivalt kasutada tähtaega üks kuni kaksteist kuud. Kaheksas muudatusettepanek on seotud muudatusettepanekuga nr 5 ehk juba mainitud väärtegude eest tingimisi karistamisega. See säte jääb eelnõust välja. Üheksas ja kümnes muudatusettepanek on selle eelnõu kõige olulisemad ettepanekud. Need puudutavad šokivangistuse kehtestamist ja kohtunikult diskretsiooniõiguse äravõtmist. Selle üle, nagu ma ütlesin, oli meil kõige tõsisem debatt.

Selle debati käigus said õiguskomisjoni liikmed palju küsida nii justiitsministrilt kui teistelt asjaosalistelt. Põhiline probleem on see, et seadus võimaldab praegu prokuröri taotleda kohtult inimesele reaalse vangistuse määramist ja samamoodi on võimalus, et näiteks peaprokurör annab asjaomase juhise. Vabariigi Valitsus justiitsministri isikus ütles, et nad jäävad oma arvamuse juurde ja soovivad, et kohtunikul ei oleks nii palju kaalutlusruumi, ta peab igal juhul määrama inimesele vangistuse. Nagu ma ütlesin, võib üheksandat ja kümnendat muudatusettepanekut vaadata koos. 11. muudatusettepanek puudutab samuti väärteto eest tingimisi karistamist, soovitakse jätta see eelnõust välja. 12. muudatusettepanek on, et oleks võimalik kriminaalhoolduse puhul küsida kohtueelset ettekannet. See tundus komisjonile igati mõistlik ja seda komisjon toetas. 13. ja 14. ettepanek käsitlevad kriminaalhoolduse reguleerimist ja muu hulgas ka seda, et oleks võimalik kaasata kõiki vajalikke instantse, et kohtueelne arvamus oleks koostatud. 15. ja 16. muudatusettepanek käsitlevad samuti väärteto eest tingimisi karistamise väljajätmist. 17. muudatusettepanek on seaduse jõustumise kohta. Arvestades tehtavate muudatuste ulatust, on ettepanek jõustada seadus 1. novembrist. Kajastan nüüd korrektselt ka hääletustulemusi, just neid, kus oli tegu sisuliste muudatustega. Teisi ma ei hakka ette kandma, kuna teised läksid läbi konsensusega – see puudutab väärteto eest tingimisi karistamise väljajätmist. Nende ettepanekute puhul, mis ei läinud läbi konsensusega, olid hääletustulemused sellised. Külliki Kübarsepa tehtud ettepaneku poolt oli 6 komisjoni liiget, vastu oli 5. Kolmanda muudatusettepaneku poolt oli 6 inimest – see oli siis põhimõtteline küsimus, kas šokivangistus on või ei ole, vastu 5. Üheksanda ja kümnenda muudatusettepaneku hääletamise tulemus oli vastavalt poolt 6 komisjoni liiget, vastu 3 ja erapooletuid 2 ning poolt 6, vastu 5. Nüüd on kõik olulised muudatused läbi võetud. Jäi veel ütlema, kes istungil osalesid: need olid Uno Kaskpeit, Barbi Pilvre, siinkõneleja, Liisa Oviir Hardi Volmeri asendajana, Külliki Kübarsepp, Toomas Paur Olga Ivanova asendajana, Raivo Aeg, Märt Sults Toomas Vitsuti asendajana, Urve Tiidus, Valdo Randpere ja õiguskomisjoni nõunikud. Nüüd on küll kõik. Aitäh!

16:02 Aseesimees Enn Eesmaa

Küsimustevooru avab Külliki Kübarsepp. Palun!

16:02 Külliki Kübarsepp

Aitäh, hea aseesimees! Hea ettekandja! Tõesti, arutelud olid pikad ja minister otsustas ka ise mitu korda kohal olla ning isegi hääletusi jälgida. Mina ei saanud ühest asjast aru, nii et küsin üle. Kas sina said komisjoni istungil aru, mis on justiitsministri sisuline eesmärk, kui ta tahab kehtestada automaatse šokivangistuse? Kas Eestis on probleemid hüppeliselt kasvanud või mis see ajend on? Vahest on tegemist poliitiliste punktide otsimisega? Minu hinnangul oli näha, et ametnikkond ei läinud temaga väga sujuvalt kaasa, sest see on mõistusevastane.

16:02 Hanno Pevkur

Nagu komisjonis sai korduvalt öeldud, on tegelikult ka praeguses õigusruumis vangistuse võimalus olemas. See sõltub prokuröri igakordsest otsusest, kas ta läheb korduvalt kriminaalses joobes tabatud sõidukijuhile reaalse vangistuse määramist taotlema või mitte. Ja nagu ma ütlesin, kehtivas seaduses on õigus määrata inimesele selle eest kuni viis aastat ehk siis väga karm karistus. Nagu sa mäletad, justiitsministri seisukoht oli, et tegu on õiguspoliitilise valikuga, kas kirjutada kohtunikule ette, et vähemalt teist korda kriminaalses joobes tabatud sõidukijuhile tuleb igal juhul määrata vangistus. Esialgne ettepanek oli miinimumina viis päeva, sellest on viimases ettepanekus loobutud. Aga igal juhul tuleb mingisugune osa karistusest inimesele määrata reaalse vangistusena. Ministri seisukoht – nii palju kui mina mäletan ja küllap mäletad ka sina – oli see, et see on õiguspoliitiline valik ja parlament langetab otsuse, mida kohtunikele ette kirjutada.

17:03 Aseesimees Enn Eesmaa

Andres Herkel.

17:03 Andres Herkel

Aitäh, austatud juhataja! Austatud ettekandja! Te ütlesite, et Külliki Kübarsepa ettepaneku hääletusel oli poolt kuus ja vastu viis inimest. Ma tabelist loen, et seda ettepanekut ei arvestatud. Kuidas sellega nüüd

oli? Siin on pehmelt öeldes väike vastuolu. Kes kuidas konkreetselt selle ettepaneku puhul hääletas? Äkki vahendate meile.

17:03 Hanno Pevkur

Aitäh! Juhtivkomisjoni ettepanek oli jätta see arvestamata. Selle poolt oli kuus ja vastu viis komisjoni liiget. Poolt olid Jaanus Karilaid, Barbi Pilvre, Liisa Oviir, Toomas Paur, Raivo Aeg ja Märt Sults ning vastu olid Uno Kaskpeit, Hanno Pevkur, Külliki Kübarsepp, Urve Tiidus ja Valdo Randpere.

17:03 Aseesimees Enn Eesmaa

Keit Pentus-Rosimannus, palun!

17:03 Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh, hea eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Kas IRL-i kuuluv justiitsminister tutvustas komisjoni istungil ka oma ideid, kas on veel valdkondi, kus tal sellist lühiaegset vangistust on plaanis uuendusena rakendada? Milliseid samasuguseid ettepanekuid justiitsministrilt on veel parlamendisaali oodata?

17:03 Hanno Pevkur

Aitäh! Ta konkreetselt oma plaane ei tutvustanud, küll käis see teema läbi muudatusettepaneku nr 3 arutelul. Nimelt, muudatusettepanek nr 3 sisaldab karistusseadustiku üldosa muutmist, mis tähendab seda, et põhimõtteliselt kirjutatakse säte, et määratakse vangistus ja sellest ei saa teatud juhtudel loobuda, üldsätetesse. Tulevikus ei ole see kohaldatav ainult joobes juhtimise korral, vaid ministri ettepanekul kõikide karistusseadustiku sätete puhul. Aga praegu pakutakse seda ainult joobes juhtimise puhkudeks.

17:03 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, Külliki Kübarsepp!

17:03 Külliki Kübarsepp

Aitäh, hea aseesimees! Hea komisjoni ettekandja! Kas sa tuletaksid meile natukene meelde kohtute seisukohta? Nimelt oli viide, et kui automaatset vangistust kohaldada, siis tegelikult Riigikogu ise loob võimaluse minna põhiseadusega vastuollu. Igasugust automaatset karistust ei saa rakendada õigusloome võrdsuse põhimõttega vastuollu minemata. Kas sa natuke laiendaksid teemat ja kommenteeriksid kohtute seisukohta?

17:03 Hanno Pevkur

Tõepoolest, meil olid kohale palutud ka Riigikohtu esindajad ja Saale Laos tutvustas kohtute arusaamist asjast. Meil oli ka üks kohtumine Riigikohtu esimehega, kes oma arvamuse ütles. Loomulikult, Riigikohus oli ja ma usun, et on endiselt seda meelt, et kohtunikule peab jääma diskretsiooniõigus. See on põhiline. Riigikohus möönis, et õiguspoliitilise valiku teeb lõpuks parlament. Kui parlament on oma otsuse teinud, siis nemad saavad õigust rakendada. Kui keegi vaidlustab selle sätte kui põhiseadusvastase sätte, siis seisab ees eraldi menetlus. Aga Saale Laos möönis komisjonis, et Riigikohus otsis kompromissi Justiitsministeeriumiga ja üks kompromiss oli, et viie päeva piir tühistatakse. Otsiti võimalikku lahendust. Aga see oli, ma usun, kõikidele komisjoni liikmetele arusaadav, et kohus tegelikult ei soovi seda muudatust. See seisukoht, et prokurör taotleb ja kohus otsustab ning kohtunikul on see vabadus olemas, on kohtutel endiselt. Ka mina küsisin komisjonis, kas kohtute haldamise nõukoda on seda ettepanekut arutanud. Kohtute haldamise nõukoda ei olnud seda arutanud.

17:03 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, Keit Pentus-Rosimannus!

17:03 Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Vastus minu eelmisele küsimusele muutis mind ausalt öeldes päris murelikuks. Kas ma sain õigesti aru, et sisuliselt on justiitsministril plaan hakata seda lühivangistust Eestis massiliselt kasutama. Kas ta komisjonis avas ka selle tausta ja kas justiitsministril on kavas rakendada ka mingeid lühivangistuse massilise kasutamise mõõdikuid?

17:03 Hanno Pevkur

Ma saan rääkida sellest, mis meil komisjonis arutusel oli. Komisjonil oli ees justiitsministri ettepanek lisada üldsätetesse põhimõte, et seda karistust on võimalik rakendada igal pool. Tanel Kalmet Justiitsministeeriumi esindajana täpsustas selle üle. Ta ütles, et tegemist on õiguspoliitilise suunisega ning tema sõnul on sellist mustrit plaanis kasutada ka tulevikus. Need on Tanel Kalmeti sõnad. Urmas Reinsalu lisas, et ka Riigikohus on öelnud, et seadusandja peab kujundama ühiskonna õiguspoliitilised hoiakud. Ta toonitas, et kohtud langetavad otsuseid seaduse alusel, vastasel juhul poleks meil tarvis materiaalõiguslikku karistusseadustikku ning me saaksime öelda, et kohtunik sisustab kõik teod oma targa äranägemise järgi ja määrab, milline tegu on õigusvastane ja milline mitte, ning määrab karistuse. Põhimõtteliselt Justiitsministeerium mõõnab, et on võimalik ka muudel juhtudel seda skeemi kasutada. Meil ei olnud komisjonis arutelu all, milline võiks olla see järgmine valdkond või kas justiitsministril on plaanis karistuse rakendamise mõõdikud. Me ei arutanud, kas mingisugused muud teod võiks muuta automaatselt šokivangistusega karistatavateks.

17:03 Aseesimees Enn Eesmaa

Jüri Adams.

17:03 Jüri Adams

Lugupeetud ettekandja! Minu küsimus on šokivangistuse ideoloogia kohta. Kas justiitsministri poliitilisest suunitlusest peaks järeldama, et selle probleemiga tegelemiseks on kõik muud vahendid Eestis täielikult ammendatud ja see šokivangistuse institutsioon on viimane võimalus? Või on siin pigem tegemist n-ö teatud ametkondlike silmaklappidega või kitsarinnalisusega – ei nähta, et ühiskonnas on ka väljaspool karistusõigust mitmesuguseid mõjutusvahendeid, millega võiks saavutada samaväärse tulemuse?

17:03 Hanno Pevkur

Kogu see arutelu oli tõesti üsna pinev, ja seda mitmes komisjonis. Näiteks, ka Toomas Vitsut, kes varasematel komisjoni istungitel osales – enne kui Märt Sults ta välja vahetas –, ütles, et tegelikult peaks kasutama teisi vahendeid ja šokivangistus ei ole kõige mõistlikum lahendus. Inimese käitumise suunamine ja muude harivate meetmete rakendamine võiks olla tõhusam. Kui veel kord tagasi tulla kehtiva karistusõiguse juurde, siis see annab prokurörile võimaluse taotleda retsidiivse käitumisega, korduvalt kriminaalses joobes juhtimisega vahele jäänud roolijoodikutele kuni viieaastast vangistust. See maksimaalne karistus on päris karm. Küsimus on selles, et kui lagi on olemas, kas siis seatakse ka pörand ehk võetakse kohtult see kaalutusõigus ära. Justiitsministri seisukoht on see, mis on valitsuse eelnõus kirjas. Õiguskomisjonis toimunud vaidluste tulemusel koostas valitsus kompromisettepaneku, mis on meie ees hääletusel muudatusettepanekutena nr 3, 9 ja 10. Kui täpne olla, siis põhiliselt just muudatusettepanekutena nr 9 ja 10.

17:03 Aseesimees Enn Eesmaa

Remo Holsmer.

17:03 Remo Holsmer

IRL-i juhitud Justiitsministeerium on aastaid tagasi mõõdikute süsteemi rakendanud. Mis te arvate, kas ka nüüd võidakse selleni jõuda? Ma saan aru, et te seda komisjonis ei arutanud, aga ilmselt on teil endise justiitsministrina ja selles valdkonnas väga pädeva inimesena praeguse justiitsministriga muidki vestlusi olnud. Kas suund võib olla niisugune, et ka selles vallas hakatakse mõõdikuid rakendada?

17:03 Hanno Pevkur

Vormiliselt peaksin ma praegu lähtuma komisjoni arutelust ja ütlema, et komisjon seda ei arutanud. Aga eks peab küsima justiitsministri enda käest, millised tema plaanid karistusõiguses on. Ma väga loodan, et nende plaanide hulka ei kuulu kavatsus kirjutada lisaks karistusmääradele ette ka see, mitu roolijoodikut tuleb kinni panna. See oleks ikkagi täiesti lubamatu. Aga kui me võtame selle seaduseelnõu, siis sundmõõdik on juba ette antud: sundmõõdik ütleb seda, et kõik vähemalt teist korda kriminaalses joobes vahele jäänud sõidukijuhid lähevad vangi. Kuidas iganes seda nimetada, kas sundmõõdikuks või millekski muuks, aga see on karistusnorm ja ükski inimene, kes jääb teist korda kriminaalses joobes juhtimisega vahele, ei pääse vanglasse minekust.

17:04 Aseesimees Enn Eesmaa

Aitäh ka teile, lugupeetud ettekandja! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun, Valdo Randpere!

17:04 Valdo Randpere

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Jälle kord on õiguskomisjonis, ma ei ütle, et nalja saanud, vaid imelikke asju sündinud. Ühest küljest me alles arutasime siin ühte eelnõu, kus sotsiaaldemokraatide juht andis meile instruksiooni, mida teha. Nüüd on siin saalis teine eelnõu, mis on tulnud IRL-i justiitsministrilt. Minu meelest on natuke imelik, et Urmas Reinsalu käib tihti siin puldis ja räägib meile, et seadusloomet tuleks vähendada, et liiga palju tehakse ja muudetakse meil seadusi, aga õiguskomisjonis on ausalt öeldes välja kujunenud aramus, et – nii ütles keegi koalitsioonist, mitte opositsioonist – valitsusest tuleb eelnõusid nagu Väandrast saelaudu. Kui need saelauad oleksid perfektsed, ilusti lõigatud ja õiges mõõdus, siis tühja sellest, kui neid palju on. Aga praegu me oleme läinud seda teed – ja see on selle eelnõu puhul minu meelest eriti tähelepanuväärne –, et me oleme järjest rohkem hakanud seadusi muutma üksikujuhtumite tõttu. Ühiskonnas toimub mingi intsident või *accident* ehk õnnetus, mingi viga lastakse õigusemõistmises või kuskil mujal läbi, ja selle peale me kukume kohe seadust muutma. Veel hullem, sel konkreetset juhul me hakkame lausa muutma seadustiku üldosa. Minu kui vana juristi arvates on pühaduse püramiid selline: põhiseadus, seadustiku üldosa, seadustiku eriosa. Eriosa võib näperdada ja muuta – seda tuleb ikka ette ja seda tuleb teha. Üldosa kallale võiks minna väga harva. Põhiseadust võiks austada ja sellesse tuleks lugupidavalt suhtuda.

Teine tendents, mida ma näen ja mis mind ka natukene erutab, ehmatab või ärritab endise juristi ja praeguse õiguskomisjoni liikmena, on see usk karmi käe poliitika tõhususse. Mina õppisin omal ajal – ja ma olen siia maani veendunud, et meid õpetati õigesti –, et karistuspoliitikas ei ole tähtis mitte niivõrd karistuse rangus, kuivõrd karistuse vältimatus. Meil on olemas täiesti hästi toimiv kohtute süsteem. Mõni kolleeg küll hiljuti arvas vastupidi. Aga põhimõtteliselt võiks öelda, et Eesti kohtud toimivad hästi, nad saavad oma tööga kenasti hakkama. Kohtunike põhiülesanne on iga konkreetse kaasuse põhjal hinnata asjaolusid ja määrata karistus. Selle eelnõuga taheti eriti jõuliselt kohtunikelt ära võtta otsustamise õigus, nüüd on see eelnõus natukene pehmemas vormis kirjas. Aga kohtunikud peavad määrama selle karistuse, mille Justiitsministeerium on välja mõelnud.

Põhimõtteliselt on nii, et üks asi – stenogrammi huvides lisan, et seda arutati ka õiguskomisjoni diskussioonides – on Eesti õigusemõistmises natuke nihkes küll. Meil on liiga palju kaasuseid, mis lahendatakse kokkuleppemenetluses. See ühest küljest tähendab, et kohtupraktikat jääb järjest vähemaks, aga teisest küljest paraku üsna tihti tähendab see mitte ainult ühiskonna silmis, vaid ka tegelikkuses seda, et kokkuleppemenetlus on nagu andestamismenetlus. Kokkuleppemenetluse tulemus on ühiskonna arvates liiga leebe.

Palun kolm minutit lisaagea!

17:04 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, kolm minutit juurde!

17:04 Valdo Randpere

Selles mõttes võiks osa süüd nagu ballasti panna prokuratuuri kanda, sest prokurör on enamasti see, kes läheb mingi ettepanekuga kohtuniku juurde ning kui kohtunik arvestab seda ja vastaspool on nõus, siis lähebki kokkuleppemenetluseks. Kui prokuratuur oleks natukene jõulisem, siis – Hanno Pevkur viitas sellele mitu korda – ka kehtiv seadustik annab võimaluse mõista inimesi nii kinnipidamisele kui ka

määrata üldse rangemaid karistusi. Ja ühe kaasuse tõttu, kus jäi see mõistmata, toodi see komisjonis mitu korda ette. Ma ei hakka siin nimetama, aga ühe inimese nimi ja üks automark käis sealt kogu aeg läbi. Ma ei taha sellele automargile reklaami teha, aga selle inimese nimi oli Kristjan. Ning selle kaasuse tõttu me hakkame muutma oma kehtiva seadustiku üldosa! Minu meelest on see küll natukene *overkill*, kui inglise keeles öelda, eesti keeles on see ületapmine. Ma ei tea, mis võiks olla parem tõlge. Aga üldjoontes võiks sellist õigusloomet ja sellist õigusloome praktikat, mis hakkab paraku praeguse justiitsministri käe all välja kujunema, lühidalt nimetada vulgaar-populistlikuks. Ja sellest on natukene kahju. Me tõepoolest tormame kujuteldavate reitingupunktide nimel muutma seadusi, mis kestavad oluliselt kauem kui mõned erakonnad ja nende reitingud. Aitäh!

17:04 Aseesimees Enn Eesmaa

Hanno Pevkur.

17:04 Hanno Pevkur

Austatud eesistuja! Nüüd ma olen komisjoni kammitsatest vaba ja saan öelda, mis ma sellest tegelikult arvan. Vabandust, aga see on õiguslik praak, millega me siin praegu tegeleme, õiguslik saast. Vabandust sellise väljenduse pärast, aga nii ma arvan. Seda seadust ei ole vaja, seadusloomet sellisel kujul ei ole vaja. Õigusruum on olemas: võib määrata kuni viis aastat vangistust. Pole mitte mingit vajadust minna torkima asja, mis on olemas, mida annab praktikaga muuta. Mida justiitsminister ise on korduvalt öelnud? Kui on võimalik teatud seadusloomest loobuda, tuleb eelistada uue seaduse mittetegemist; kui on võimalik praktika abil asju lahendada, siis tuleb neid lahendada praktika abil. Mida ütles Riigikohus? Riigikohtunik Saale Laos, kes on ka kriminaalkolleegiumi juht, kui ma ei eksi, ütles, et Riigikohtu seisukoht on endiselt, et kohustuslik šokivangistus ei ole vajalik, põhjendatud ega arvesta karistusseadustiku süstemaatikaga. Seda ei ole vaja! Miks parlamendis tahab tegelda asjaga, mida ei ole vaja? Ma ei saa sellest aru. Me oleme õiguskomisjonis asja arutanud tunde, kutsunud kohale Riigikohtu esimehe, kriminaalkolleegiumi juhi, advokatuuri esindajad ja riigi peaprokuröri arutama eelnõu, mida ei ole vaja.

Kui sellest eelnõust üldse midagi alles jätta, siis võib-olla osa, mis puudutab asja, mida praegu ei ole, aga mida on tulevikus vaja. See on alkoholikontrolli seade. Praegu on meil olemas elektrooniline valve ja me anname võimaluse kasutada ka alkoholikontrolli seadet. Kõik, punkt! Ülejäänud võiks prügikasti visata. Mis me selle eelnõuga teeme? Me ütleme sellega seda, et, hea kohtunik, sa ei pea otsustama. Sa tuled saali, vaatad otsa prokuratuuri süüdistuskokkuvõttele ja ütled inimesele, et palun mine vanglasse. Mida Riigikohus veel ütles? Ta ütles, et selles eelnõus puuduvad piirid, kui pikk siis on minimaalselt vajalik šokivangistuse aeg. Justiitsministeerium selgitas, et karistus määratakse teatud päevadeks, järelikult võib ka olla üks päev. Kas on kohtunikul võimalik teha erisusi? Näiteks on talumees tulnud kartulipõllult oma kartulikottidega ja sõitnud põllul oma T-16-ga, jäänud vahele 1,5-promillise joobega, kellelegi ohtlik ei ole olnud peale iseenda – ise on ta teinud selle valiku. Aga meie määrame talle vangistuse! Mingit kaalutusõigust ei ole. Ei ole kaalutusõigust ka juhtumi puhul, kui mees on näiteks pere ainus toitja või on mingisuguseid muid asjaolusid, millest tulenevalt teda ei tohiks vangi panna. Jah, saab taotleda karistuse edasilükkamist. Aga see ei ole muu kui karistuse ajatamine.

Kokkuvõtteks. Ma ei tea, kas Reinsalu tahab Eestis sellega kehtestada kohustuslikud mõõdikud. Kui Ken-Marti Vaher tahtis kasutusele võtta justiitsministri etteantavad mõõdikud, siis mulle tundub, et Reinsalu on nüüd pannud seaduslikud mõõdikud meile laua peale. Need on seaduslikud mõõdikud, mis ütlevad, et iga joobes juht läheb vangi, ja siis järgmise aasta lõpus hakkame kokku lugema, kui palju inimesi läks sel põhjusel vangi. Kõik vangi!

Selle õigusliku praagi, mis justiitsministri ettepanekul ja koalitsiooni häältega on siia saali toodud, saab tagasi lükata ainult ühel juhul: kui see saal nii otsustab. Kui see saal otsustab täna teise lugemise katkestada ja seejärel eelnõu menetlemise üldse lõpetada, siis nii juhtub. Ma väga loodan, et kaine mõistus tuleb meile appi ja me ei tee midagi, milleks puudub vajadus.

Palun üks minut veel!

17:04 Aseesimees Enn Eesmaa

Üks minut juurde.

17:04 Hanno Pevkur

Kõik õiguseksperdid ütlevad, et ei juriidiliselt ega sisuliselt pole seda vaja, piisaks sellest, kui prokuratuur oma käitumismustrit natukene muudaks. Kui ühel justiitsministril on uitmõtte, et ainult karmide karistustega on võimalik inimeste käitumist muuta, siis parlamendi suurel saalil võiks olla piisavalt oidu, et öelda, et emotsiooni ajal, mitte sisu silmas pidades tehtavad otsused ei ole need, mida õigusloome eest seisev minister peaks siia saali tooma. Aitäh!

17:04 Aseesimees Enn Eesmaa

Enne kui läbirääkimisi jätkame, ütlen ma paar sõna kommentaariks nendele inimestele, kes jälgivad meie istungit tehnikavahendite kaudu. Selles saalis me arutame eelnõusid juhtivkomisjonide ettepanekul, praegusel juhul siis õiguskomisjoni ettepanekul. Kõik muud märkused on olnud adekvaatsed. Palun, Külliki Kübarsepp!

17:04 Külliki Kübarsepp

Hea aseesimees! Head rahvasaadikud! Tegemist on siiski Vabariigi Valitsuse algatusega, mis on pandud õiguskomisjoni lauale. Tõesti, härra Reinsalu, valitsuse juhtivminister selles küsimuses, on uuesti välja tulnud õigusliku praagiga. Ausalt öeldes see ei ole üllatav. Tegelikult pole selle teema puhul tegu ainult ühe aspektiga – kes ja kui palju piirab ühe või teise õigusinstitutsiooni otsustuspädevust –, sellel on ka teine aspekt. See on inimene kui selline.

Siin on väga mitmel korral märgitud kaalutlusõiguse põhimõtte rikkumist. Ma tsiteerin teile Riigikohtu esindaja sõnu õiguskomisjoni 19. jaanuari istungil. Ta ütles muu hulgas sellise lause: "See muudatus on muret tekitav ka põhjusel, et see ei välista tulevikus seadusandja poolt muudegi karistusseadustiku eriosa süüteo koosseisude täiendamist sama nõudega karistuse kohaldamisel." Ma arvan, et me peame kinni pidama sellest, et meie riigis kehtib siiani võimude lahususe põhimõtte, mis annab kohtule õiguse olla poliitikast sõltumatu, aga nüüd sunnitakse kohtuid asuma poliitikavankri ette.

Soovin natukene valgustada komisjoni arutelu, mis puudutas inimest. Prokuratuur, Riigikohus ning ka advokaadid andsid väga selgelt mõista, et see eelnõu ei tegele sisuga ehk algse probleemi lahendamisega. Minister ei soovi vahet teha liiklushuligaanidel ja sõltlastel. Muide, meie riigis tegeldakse aktiivselt narkosõltlaste probleemi lahendamisega, aga millegipärast alkoholisõltlaste probleemi juurteni ei taheta minna. Statistiliselt on sõltlaste hulk jäänud enam-vähem samaks. Prokuratuur ja advokatuur leppisid kokku ja viisid Lõuna-Eestis läbi pilootprojekti. Nad saatsid 20 korduvalt joobes sõidu eest vahele jäänud isikut ravile. Nendest 17 ei ole siiani alkoholijoobes rooli istunud. Tegemist on meetmega, mis püüab sõltlase meie ühiskonda tagasi tuua ja anda talle võimaluse. Minister soovib kõik kartsa saata, aga mis on reaalne tulemus? Kartsas inimene ei parane, tal tekib ühiskonnast isoleerimise tõttu frustratsioon ning alkoholiprobleem võib pigem süveneda. Ma olen väga nõus sellega, mida ütles prokurör, kes käis meil eraldi komisjonis: me peaksime leidma rohkem alternatiivlahendusi. Alternatiivlahendused praeguse seaduse alusel on, et võetakse kasutusele elektroonilised võrud, mille abil automaatselt mõõdetakse inimese vere alkoholisisaldust, erinevad kiibistamised, autolukud. Aga kõige tõhusamaks peetakse ravile saatmist. Kuid praegu meil ei ole riigis selleks ühtset süsteemi, ka ravi eest maksmise osas. Üleskutse on leida probleemi alge ja püüda neid inimesi ühiskonda tagasi tuua. Kui me selleni ei jõua, siis kannab valitsus tervikuna minu meelest sellist retoorikat, et ta ei taha olla näoga inimeste poole, mida kinnitab ka haldusreformi seadus. Palun lisaiega!

17:04 Aseesimees Enn Eesmaa

Kolm minutit lisaiega.

17:04 Külliki Kübarsepp

Ma arvan, et aeg oleks suhtumist muuta, sest pideva karistamise ja inimeste ühiskonnast eemale lükkamisega me lükkame kõrvale päris palju aktiivseid inimesi ja pettumus veel enam suureneb. Mina kutsun valitsust üles toimetama hoopis selle sihiga, et inimesi aidata ja leida nende probleemidele lahendus. Riigikogult ei ole eetiline välja pressida õigusloomepraaki ja ettepanekuid, mis ei ole näoga inimese poole, vaid võimu kehtestamise poole. Aitäh!

17:04 Aseesimees Enn Eesmaa

Jüri Adams.

17:04 Jüri Adams

Lugupeetud rahvaesindajad! Kuna esimese lugemise ajal kehtiva kodukorra tõttu tõsist arutelu ei saa toimuda ega saa ka küsimust arutada sellest seisukohast, kas niisugust seadust on üldse vaja ja kas eelnõu seaduse aluseks sobib, siis kõik need küsimused tulebki esitada teise lugemise käigus. Siin on tõstatatud terve rida olulisi küsimusi. Tahan täienduseks natukene rääkida ajaloolisest kogemusest selles valdkonnas. Kui karistusseadustikku IX Riigikogu ajal menetleti ja see vastu võeti, siis oli selleks õige mitu põhjust. Üks põhjus oli see, et kuni selle ajani kasutatud Nõukogude Eesti kriminaalkoodeksi muudetud variandi põhiline häda seisnes selles, et selles oli tõsiselt rikutud niisugust väga raskelt defineeritavat ja raskelt tajutavat tegurit nagu karistuste võrdlev raskus. Nimelt, asi on selles, et tegelikel karistustel ja ühiskonna suhtumisel teatud tegude eest määratavatesse karistustesse on olemas mingisugune seos. Kui riik jõuab olukorda, et inimesed ei pea kohtute määratud karistusi õiglaseks, näiteks peavad neid teatud tegude eest liiga kergeks, siis on asi halb. Ja vastupidi: kui karistused on enamiku elanike arvates raskemad, kui peaksid olema, siis on asi teistpidi halb. See asi läks tollal karistusseadustikuga enam-vähem paika.

Teiseks, meil võeti ka teistsugune karistamise süsteem kasutusele. Nimelt, karistuste ülempiirid on üsna kõrged, kohtunikule on antud võimalus määrata karme karistusi lubatud vahemiku piirides. Samas, karmust leevendab see, et kui inimesele on juba karistus määratud, siis on võimalik karistust kergendada. Minu arvates need on head põhimõtted isegi juhul, kui nende praktilisele rakendamisele võib teha mingisuguseid etteheiteid.

Šokivangistus ei haaku üldse meie karistusseadustiku ja karistamispraktikaga, alates sellest, et terminil "šokivangistus" puudub selgelt arusaadav ja üheselt mõistetav tähendus. Vaadake, mõnele inimesele võib olla šokiks ka kõige väiksem rahatrahv. Mõnele inimesele aga võib vangistus tunduda pääsemisena tema tavalistest eluprobleemidest ja väljapääsmatust olukorrast. Seda selleni välja, et tema tutvusringkonnas peetakse seda suureks tunnustuseks: tubli mees on vaid see, kes on vähemalt ühe vangistuse üle elanud.

Nii et selle eelnõu loogika on vale. Võib-olla on see praeguse Riigikogu koosseisu ajal üks vähestest juhtumitest, kus me saame käituda Riigikoguna ja mitte kummitemplina, mille puhul on selge, et kõik valitsuskoalitsiooni liikmed peavad hääletama eelnõu poolt ja kõik opositsiooniliikmed automaatselt selle vastu. Praegu me tegeleme sisulise tööga. Minu aeg lõpeb kohe. Kui see probleem on nii tõsine, nagu väidab Justiitsministeerium, siis on sellega tegelemiseks palju paremaid mooduseid selle kõrval, et lõhkuda kriminaalkoodeksit. Aitäh tähelepanu eest!

17:04 Aseesimees Enn Eesmaa

Kolleeg Hanno Pevkur, teil on kaks varianti: kas teil on küsimus reglemendi täitmise kohta või te kasutate meie kodu- ja töökorra seaduse § 70. Kuna teie ettekandes toodud seisukohti puudutati üsna otseselt, siis on teil aega kaks minutit. Palun!

17:04 Hanno Pevkur

Aitäh, austatud eesistuja! Palun vabandust, aga komisjoni nimel tehtud ettekandes jäid mul märkimata kaks olulist asja. Esiteks, komisjoni ettepanek oli teine lugemine katkestada, ja teiseks otsustati määrata uueks muudatusettepanekute tähtajaks 11. aprill kell 16. Lisan seda stenogrammi huvides, et see saaks kantud Riigikogu istungi stenogrammi.

17:04 Aseesimees Enn Eesmaa

Aitäh selle täpsustuse eest!

Selle seaduseelnõu muutmiseks on esitatud 17 ettepanekut, vaatame need üheskoos läbi. Esimene muudatusettepanek on õiguskomisjonilt, juhtivkomisjoni otsus: arvestada täielikult. Teine muudatusettepanek on Külliki Kübarsepalt, juhtivkomisjoni otsus on jätta see arvestamata. Andres Herkel, palun!

17:04 Andres Herkel

Aitäh, härra juhataja! Me palume seda ettepanekut hääletada ja toetada!

17:04 Aseesimees Enn Eesmaa

Oleme kohe hetke pärast hääletuseks valmis.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Külliki Kübarsepa ettepaneku, mis puudutab eelnõu 328.

Juhtivkomisjoni otsus on jätta see arvestamata. Palun hääletada!

Hääletustulemused

(Elevus saalis.) Hääletustulemus: poolt on 32 Riigikogu liiget ja vastu 32. Kuna ettepanek ei saanud poolthääaltenamust, siis on see tagasi lükatud.

Läheme edasi: kolmas muudatusettepanek. Kuni muudatusettepanekuni nr 17 on kõik ettepanekud õiguskomisjoni esitatud ning need on arvestatud täielikult. Andres Herkel, palun!

17:04 Andres Herkel

Aitäh, härra juhataja! Ma palun kolmandat ettepanekut hääletada, ehk tuleb üks hääli juurde!

17:04 Aseesimees Enn Eesmaa

Teil on õigus see palve esitada ja mul on kohustus panna see ettepanek hääletusele. Hääletajaid tuli juurde, kohe näeme, kas tuleb ka teie soovitud hääli.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 3. Õiguskomisjoni otsus on arvestada seda täielikult. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Hääletustulemus: poolt 34 ja vastu 33. Rahvasaadikute kolmas muudatusettepanek jääb selliseks, nagu õiguskomisjon selle esitas. Jätkame. Neljas muudatusettepanek, õiguskomisjoni otsus on arvestada seda täielikult. Martin Helme, palun!

17:04 Martin Helme

Ma palun seda hääletada ja enne seda viis minutit vaheaega!

17:04 Aseesimees Enn Eesmaa

Ma täpsustan, te tahate hääletada muudatusettepanekut nr 4. Enne seda on viis minutit vaheaega, mis algab nüüd.

V a h e a e g

17:04 Aseesimees Enn Eesmaa

Austatud Riigikogu! EKRE fraktsiooni võetud vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 4. Õiguskomisjoni otsus on arvestada seda täielikult. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Muudatusettepaneku poolt hääletas 68 rahvasaadikut, erapooletuid oli 2. Muudatusettepanek nr 4 on vastu võetud.

Muudatusettepanek nr 5, õiguskomisjoni otsus on arvestada seda täielikult. Muudatusettepanek nr 6, juhtivkomisjoni otsus on arvestada seda täielikult. Sama käib ettepanekute nr 7, nr 8 ja nr 9 kohta.

Hanno Pevkur, palun!

17:04 Hanno Pevkur

Aitäh, austatud istungi juhataja! See on kõige olulisem muudatus üldse ehk see ongi seesama šokivangistuse jama, millega me siin tegeleme. Seda me palume kindlasti hääletada.

17:04 Aseesimees Enn Eesmaa

Me räägime muudatusettepanekust nr 9. Hääletame siis seda. Hanno Pevkur, kuna te esindate õiguskomisjoni, siis küsin, kas see on komisjoni ettepanek või Reformierakonna fraktsiooni ettepanek?

17:04 Hanno Pevkur

Reformierakonna fraktsioon palub seda ettepanekut hääletada.

17:04 Aseesimees Enn Eesmaa

Seda me teeme hetke pärast.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 9. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Muudatusettepaneku poolt hääletas 33 rahvasaadikut, vastu oli 40. Ettepanek on tagasi lükatud. (Aplaus.)

Muudatusettepanek nr 10, õiguskomisjoni otsus on arvestada seda täielikult. Hanno Pevkur, palun!

17:04 Hanno Pevkur

Aitäh! Me lükkasime üheksanda ettepaneku tagasi ja kümnes on sellega vältimatult seotud. Kui parlament ei taha päris rumalaks jääda, siis tuleb ka ettepanek nr 10 tagasi lükata. Sellest tulenevalt Reformierakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada.

17:04 Aseesimees Enn Eesmaa

Seda teie mainitud võimalust parlament kindlasti ei toeta. Keegi ei tohi jääda rumalaks. (Naer.) Liisa Oviir, palun!

17:05 Liisa Oviir

Kuna me peaksime seda ettepanekut arutama, siis me palume kümme minutit vaheaega.

17:05 Aseesimees Enn Eesmaa

Kümme minutit vaheaega. Me jätkame kell 17.04.

V a h e a e g

18:05 Aseesimees Enn Eesmaa

Austatud Riigikogu, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni võetud vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 10. Juhtivkomisjoni otsus on arvestada seda täielikult. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Hääletustulemused: poolt 36, vastu 38. Muudatusettepanek nr 10 on tagasi lükatud.

Eelnõu 11. muudatusettepanek on õiguskomisjoni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht: arvestada täielikult. Nii ka ettepanekud 12, 13, 14, 15, 16 ja 17. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud.

Mäletatavasti on juhtivkomisjoni ettepanek eelnõu 328 teine lugemine katkestada. Määrان eelnõu 328 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 11. aprilli kell 16.

Tänane istung on lõppenud. Aitäh teile tänaste debattide, otsuste ja vaidluste eest! Kohtume homme kell 10.

Istungi lõpp kell 17.08.